

RIKOSOIKEUDEN YLEISSANASTO SUOMI–TURKKI

Tuula Ulug
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Opinnäytetyö, syksy 2017
Asioimistulkkauksen koulutus
Tulkki (AMK)

TIIVISTELMÄ

Ulug, Tuula. Rikosoikeuden yleissanasto suomi–turkki. Syksy 2017. 71 s., 1 liite.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Asioimistulkkauksen koulutus, tulkki (AMK).

Opinnäytetyön tavoitteena oli laatia suomi–turkki-sanasto rikosoikeuden alalta. Sanasto on tarkoitettu oikeustulkeille ja tulkkioiskelijoille. Sanasto on koottu termeistä ja lauseista, jotka on kerätty Helsingin käräjäoikeuden rikosoikeuden istunnoista ja tuomiolauselmissa. Sanastoon kerättiin yleisimmin esiintyneet termit ja lauseet. Sanastossa on suomenkielisiä termejä ja lauseita, termien määritelmät sekä termien ja lauseiden turkinkieliset vastineet, määritelmät ja käännökset.

Sanastotyö aloitettiin tutustumalla ensin opintotyön aihetta koskeviin lähteisiin. Sen jälkeen termit kerättiin havainnoimalla oikeuden istuntoja sekä kirjoittamalla käsittelyissä käytettyjä termejä ja lauseita ylös. Sen lisäksi termejä kerättiin oikeuden kansliasta saatavista tuomiolauselmissa. Kun termit ja lauseet oli koottu, niistä muodostettiin sana- ja lauselista, josta tehtiin opinnäytetyön sanasto. Sanastoon päätyivät usein käytetyt termit ja lauseet sekä joitakin tekijän mielestä mielenkiintoisia termejä ja lauseita.

Opinnäytetyön tuotteena syntyi rikosoikeudellinen suomi–turkki-sanasto, joka on opinnäytetyön raportin liitteenä. Opinnäytetyön tietoperustassa esitellään sanastotyön perusteet, oikeuskieli, oikeustulkkaus, Suomen ja Turkin oikeusjärjestelmät ja molempien maiden rikosoikeuden toiminta. Sanaston laadinnan kuvauksessa esitellään sanaston laatimisessa käytetyt lähteet ja sanastotyön tekemisessä eteen tulleita asioita.

Rikosoikeuden yleissanasto koostuu 102 rikosoikeudellisesta termistä ja lauseesta suomen ja turkin kielellä. Sanasto on laadittu niin, että usein käytetyt termit ja lauseet ovat Word-taulukon sanastossa ensin suomeksi. Termin alla on sen määritelmä ja termin sekä määritelmän alla on mahdollisia lauseita, joissa termiä käytetään. Suomenkielisen termin tai lauseen vieressä on sen vastine, määritelmä tai käänös turkiksi.

Sanastolle oli tarvetta, koska Suomessa suomi–turkki-sanakirjoja on vähän tai niitä ei ole erikoisaloilta ollenkaan. Tulkki tarvitsee sanakirjoja ja sanastoja joko valmistautuessaan toimeksiantoon tai tulkkauksilanteissa onnistuakseen työsäään hyvin. Tämän opinnäytetyön sanasto auttaa tulkkeja ja tulkkioiskelijoita tulkkauksissa ja opinnoissa. Se voi auttaa myös turkinkielisiä puhujia ymmärtämään rikosoikeudellista suomea paremmin, jos he eivät käytä tulkkia.

Asiasanat: oikeuskieli, rikosoikeus, sanastot, sanastotyö, turkin kieli

ABSTRACT

Ulug, Tuula. Finnish–Turkish glossary of Criminal Justice. Autumn 2017. 71 p., 1 appendix. Language: Finnish.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Community Interpreting. Degree title: Interpreter.

The aim of this thesis was to reproduce a Finnish–Turkish glossary in the field of criminal justice. The glossary is meant to court interpreters and interpretation students. The glossary consists of terms and phrases which have been collected during the proceedings of the Criminal Court and the operative parts at the District Court of Helsinki. The most common terms and sentences used were collected. The glossary includes Finnish terms and sentences and their definitions and their Turkish equivalents and translations as well.

Firstly, the study procedure started by learning about references concerning the matter. Secondly, the glossary's terms were collected by observing court's proceedings and documenting terms and sentences used during the proceedings. In addition, some terms were collected from the operative parts of the registry of the court. Finally, a list of words and sentences was made of the terms and sentences collected and the list was a base for the glossary in the thesis. The most frequent terms and sentences and the terms and sentences the author thought were interesting ended up in the vocabulary.

As a final work, a Finnish–Turkish glossary of criminal justice terms and sentences was produced and it is attached to the thesis. In the knowledge base part basics of terminology, legal language, court interpreting, the Finnish and Turkish judiciary and both countries' criminal justice practices are introduced. The description of the terminology work represents references used for the glossary and matters encountered during the process. The common Finnish–Turkish glossary of 102 criminal justice terms and sentences both in Finnish and in Turkish has been compiled in a way that the terms in the Word Table come first in Finnish. The definition is situated under the term and beneath the definition there are eventual sentences where the term in question is used. Beside the Finnish term or sentence, one can find the equivalent term, the definition of it and a translation in Turkish.

Because of a lack of Finnish–Turkish dictionaries, especially in specific fields, there was an urge for this kind of glossary. An interpreter needs dictionaries and glossaries which are the key factors in succeeding in his or her work when preparing to interpretation assignments or when interpreting in action. The glossary of this thesis helps interpreters and interpretation students in their work and studies. It may also help the Turkish speakers to understand criminal justice terms in Finnish if they do not want to use an interpreter.

Keywords: judicial language, criminal justice terms, glossaries, terminology work, Turkish language

ÖZET

Ulug, Tuula. Fince-Türkçe genel ceza hukuku terimler sözlüğü. Sonbahar 2017. 71 sayfa, 1 ek. Dil: Fince
Diakonia Uygulamalı Bilimler Üniversitesi. Toplum çevirmenliği bölümü: Tercüman.

Bu çalışmanın amacı ceza mahkemesi alanında genel Fince-Türkçe terimler sözlüğü hazırlamaktır. Sözlük hukuk tercümanları ve tercümanlık alanında eğitim gören öğrencilere yönelik hazırlanmıştır. Sözlük, Helsinki Asliye Ceza Mahkemesinde görülen ceza davalarındaki ve mahkemenin aldığı kararların hüküm bölümlerindeki terimler ve cümlelerden oluşmaktadır. Sözlükte, daha çok ceza davalarında sık sık karşılaşılan terim ve cümlelere yer verilmiştir. Sözlük Fince terimler ve cümleleri, terimlerin kavramları ve onların Türkçe karşılıklarını içermektedir.

Tezin hazırlamasına ilk olarak söz konusu çalışmaya kaynakça aramakla başlanmıştır. Terimler ve cümleler, mahkemede davalar aktif olarak izlenerek titizlikle kaleme alınmıştır. Terimlerin hazırlanmasında, aynı zamanda mahkeme yazı işlemleri bürosunda bulunan mahkeme kararlarından da faydalanılmıştır. Daha sonra, toplanan terim ve cümleler kelime ve cümleler listesine yazılarak Ceza Hukuku Terimler Sözlüğü oluşturulmuştur. Bu sözlükte, sadece çok sık karşılaşılan terimlere, cümlelere ve tezi hazırlayanın önemli ve ilginç bulduğu terim ve cümlelere yer verilmiştir.

Bu ekteki çalışmada genel Fince-Türkçe ceza hukuku terimler sözlüğü hazırlanmıştır. Giriş bölümünde, terminoloji çalışmasının temelleri, hukuk dili, mahkeme tercümanlığı, Finlandiya ve Türkiye hukuki sistemlerin yani sıra iki ülkenin ceza mahkemelerinin ilkeleri hakkında genel bilgi verilmiştir. Sözlük çalışmasının tarihinde sözlük hazırlanmasında kullanılan kaynakçalar ve çalışmada karşılaşılan konular tasvir edilmektedir. Genel Fince-Türkçe ceza hukuki terimler sözlüğünde sık görülen 102 terim ve cümleye yer verilmiştir. Word tablosunda ilk olarak Fince terimlere yer verilmiştir. Bunların altında terimlerin kavramları ve daha sonrada örnek cümleler konmuştur. Bu Fince terimlerin Türkçe karşılıkları da yan tarafta yer almıştır.

Finlandiya'da daha önce Fince-Türkçe Hukuk Terimleri Sözlüğü mevcut olmadığından, böyle bir sözlüğün hazırlanmasına ihtiyaç vardı. Tercümanlar hem tercümanlık işlerine hazırlanırken hem de tercümanlık esnasında sözlüklere ihtiyaç duyarlar. Tercümanın işinde başarılı olmasında, bu sözlük ve terimler listesi büyük rol oynamaktadır. Bu sözlüğün aktif olarak tercümanlık yapanlara ve tercümanlık eğitimi alan öğrencilere katkı sağlayacağı aşikârdır. Aynı zamanda, tercüman kullanmayan Türk müşterilerinde hukuki terimleri anlamasını kolaylaştıracaktır.

Anahtar sözcükleri: Hukuk dili, ceza hukuku terimleri, terimler listeleri, terminoloji çalışması, Türkçe dili

Sisällys

1 JOHDANTO	7
2 OIKEUSKIELI.....	9
3 OIKEUSTULKKAUS	13
3. 1 Oikeustulkkauksen määritelmä	13
3.2 Oikeustulkkauksen taustaa.....	14
3. 3 Oikeustulkki	15
3.4 Oikeustulkkirekisteri.....	16
4 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT	17
4.1 Sanastotyö.....	17
4.1.1 Käsite	19
4.1.2 Määritelmä.....	19
4.1.3 Termi	20
4.2 Havainnointi.....	21
4.3 Kääntäminen	23
4.3.1 Skopos- teoria	24
4.3.2 Kotouttava ja vieraannuttava käännösteoria.....	24
5 SUOMEN JA TURKIN OIKEUSJÄRJESTELMÄT.....	26
5. 1 Suomen oikeusjärjestelmä.....	26
5. 2 Suomen tuomioistuimet	27
5.2.1 Suomen rikosoikeus	27
5.2.2 Rikosoikeuden pääkäsittely	29
5.2.3 Rangaistukset (seuraamukset).....	30
5.3 Turkin oikeusjärjestelmä	31
5. 4 Turkin tuomioistuimet (Yargı organları).....	32
5.4.1 Turkin rikosoikeus.....	34
5.4.2 Rikosoikeuden pääkäsittely	34

5.4.3 Rangaistukset.....	36
6 TUOTEPROSESSIN TULOKSET JA RAPORTOINTI	38
6.1 Tuomioistuimessa havainnointi.....	39
6.1.1 Tuomioistuimen virkailijat	39
6.1.2. Maallikot	42
6.1.3. Oikeustulkki oikeussalissa.....	42
6.2 Sanaston kerääminen.....	43
6.3 Sanaston laatiminen	43
6. 4 Sanaston laatimisessa esiintyneitä haasteita	46
7 POHDINTA	51
LÄHTEET.....	54
LIITE1: RIKOSOIKEUDELLINEN YLEISSANASTO SUOMI–TURKKI.....	59
SANASTON LÄHTEET	69

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö on toiminnallinen sanastotyö. Opinnäytetyössä on laadittu suomi–turkki-sanasto rikosoikeudessa tavallisimmin käytettävistä termeistä, lauseista ja fraaseista. Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda uusi tuote, sanasto. Sanasto luotiin havainnoimalla rikosoikeudenkäyntejä sekä tuomiolauselmissä ja tekemällä muistiinpanoja niissä käytettävistä sanoista ja lauseista. Sanastossa on rikosoikeudellisia termejä sekä niiden käsitteet ja määritteet sekä suomeksi että turkiksi. Sanastoa voivat käyttää sekä ammatissa toimivat tulkit ja kääntäjät että opiskelijat tulkkaukseen tai kääntämiseen valmistautuessa ja tulkaustehtävissä.

Itse tulkkauksia tehneenä tiedän, miten paljon hyvin laadittu sanasto auttaa tulkkaustilanteessa. Olen myös huomannut, että tulkkaustoimistoissa ei ole sanastoja, joita tulkit voisivat käyttää, vaan jokainen laatii henkilökohtaiset sanastonsa. Se tarkoittaa sitä, että yhdelle termille on vastineita aina sen mukaan, miten kukin kohdallaan on termin tulkinnut. Tämän sanaston tarkoituksena on auttaa siinä, että samalle termille tai asialle on käytettävissä vastine, jota johdonmukaisesti käytettäisiin.

Suomessa ei ole laajoja suomi–turkki–suomi-sanakirjoja. Olemassa olevat sanakirjat ovat yleissanakirjoja. Ne ovat melko suppeita, vanhentuneita eikä niissä aina ole oikeaa vastinetta tietyille termille. Sanakirjatilanne niin sanottujen maahanmuuttajakielten, kuten turkin, kohdalla on huono (Ruppel 2013, 101). Näin ollen erikoisterminologiaa ei juuri löydy kieliparilla suomi–turkki. Vastineet täytyy löytää toisen kielen, useimmiten englannin, kautta.

Opinnäytetyön turkinkielinen sanasto olisi voitu luoda oikeastaan ihan miltä alalta tahansa, mutta päädyin oikeusterminologiaan kahdesta syystä. Ensinnäkin, olen pohtinut käännostöitä ja tulkkauksia tehdessäni joitakin juridisia termejä ja miettinyt oikeaa vastinetta. Toiseksi, oikeustulkkauksen merkitys on kasvanut viime aikoina ja julkisuudessakin on ollut puhetta oikeustulkkauksen täsmällisyydestä ja oikeellisuudesta. Maahanmuuttajien määrä on Suomessa

kasvanut ja näin ollen tarve eri kielten oikeustulkeille on kasvanut. Oikeustulkki-rekisteri on ollut toiminnassa muutaman vuoden. Rekisterin tarkoituksena on, että oikeudenkäynteihin rekrytoitaisiin vain rekisterissä olevia tulkkeja (Oikeustulkkauksen selvityshanke 2008). Sen lisäksi O-ERKO-hankkeessa, jossa myös Diaconia-ammattikorkeakoulu on mukana, on tarkoituksena luoda malli pätevien oikeustulkki-koulutukselle (Tampereen yliopisto 2016).

Opinnäytetyö tuo uutta tietoa, sillä vastaavanlaisia sanastoja ei ole Suomessa ennen tehty. Työ esittää rikosoikeudellisia termejä ja määritelmiä sekä lauseita ja fraaseja suomeksi ja niiden vastineet turkiksi. Opinnäytetyön sanastotyön työprosessin kuvaaminen auttaa muun muassa alan opiskelijoita, jotka opiskelevat terminologiaa ja sanastotyön tekoa. Opinnäytetyön avulla viestinnän ammattilaiset, tulkit ja kääntäjät, pystyvät toimimaan työssään tehokkaammin niin, että työhön ei mene niin paljon aikaa, kun sanasto on jo valmiina. Näin ollen viestin välittäminen on helpompaa ja mikä tärkeintä, tulkeille ja kääntäjille on tarjolla termi, jota johdonmukaisesti voidaan käyttää samanlaisissa tulkkauksilanteissa. Sanaston luomisella kehitän myös omaa osaamistani ja ammattitaitoa oikeustulkkaamisen alalla.

2 OIKEUSKIELI

Erikoiskieli on jollakin eriloisalalla käytettävä kieli. Erikoisalojen sanat ja ilmaukset ovat nimeltään termejä. Erikoiskielet poikkeavat sanastoltaan tai virkerakenteeltaan yleiskielestä. Erikoiskielen termejä on vaikea ymmärtää, jos ei ole perillä niiden taustasta. Oikeuslaitoksen kieli on erikoiskieli, joka on yleensä vaikeaselkoista, vaikka siinä onkin yleiskielisiä ilmauksia. Oikeuslaitoksen tekstit ovat rakenteeltaan pitkiä ja mutkikkaita. (Iisa & Piehl 1992, 16–18.) Vanhassa tuomioistuinpäätöksissä pyrittiin kirjoittamaan päätös, sen perustelut ja taustatiedot yhteen lauseeseen. Näin ajateltiin, että lauseesta ymmärtäisi asiakokonaisuuden. Yleiskielessä taas useasta lauseesta muodostunut (konjunktiot, pronominit toistot jne.) teksti ymmärretään asiakokonaisuutena. (Iisa & Piehl 1992, 38–39.)

Mattilan (2002) mukaan oikeuskieli on luonteeltaan erikoiskieli. Sen perustana on yleiskieli, mutta oikeuskielelle on ominaista erityiset termit, joiden lukumäärä ja laatu määräytyvät oikeusalojen mukaan. Oikeuskielessä on poikkeavia lauserakenteita termien lisäksi. Sen takia puhutaan juridisesta tyylistä, lakimiestyylistä. Suuri yleisö ei näin ollen aina ymmärrä oikeuskieltä. Oikeuskieli kattaa kaikki juridisen kielenkäytön eri lajit. Lakikieli-termiä voidaan käyttää oikeuskielen synonyymina, mutta suppeassa tarkoituksessa lakikieli kattaa lakiteksteissä ja muissa säädösteksteissä käytetyn kielen. Säädoskieli on yksinomaan säädöksissä käytettävää kieltä. (Mattila 2002, 3–7.)

Oikeuskielessä on alakäsitteitä kielenkäyttäjryhmien perusteella. Jokaisen käyttäjäryhmän kielellä on ryhmälle ominaisia piirteitä ja kielissä esiintyy paljon lakitermejä. Ryhmiä ovat oikeustieteen kieli, säädöskieli, tuomioistuinkieli, hallintokieli ja asianajajien käyttämä kieli. Esimerkiksi tuomioistuinkieli on muotosidonnaista ja jonkin verran vanhahtavaa. Tuomioistuinkieli sisältää toteamuksia ja käskyjä sekä se on varsin niukasti argumentoivaa. Se on myös lauserakenteeltaan monimutkaista. (Mattila 2002, 3–7.)

Asianajokieli on retorista ja sille on tyypillistä yksityiskohtainen argumentaatio. Virkakieli on viranomaisten ja tuomioistuinten sekä hallintoviranomaisten käyttämä kieltä. Hallintoviranomaisten suunnitellessa muistioita, he käyttävät kieltä, joka usein ilmaisee asiat monimutkaisemmin kuin olisi tarpeen. Puhutaan suunnittelukielestä, jota kansanomaisesti kutsutaan kapulakieleksi. (Mattila 2002, 3–7.)

Oikeuskieli voidaan jakaa alalajeihin kielessä käytettävien termien mukaan. Oikeusalojen perustana on yleisjuridinen sanasto, mutta esimerkiksi rikosoikeudessa on lukuisa määrä termejä, joita ei käytetä muun muassa esineoikeudessa. Tietyillä aloilla juridisessa termistössä on muiden alojen termejä, esimerkiksi rikosoikeuden termistö voi olla usein luonteeltaan lääketieteellistä. (Mattila 2002, 3–7.) Havainnoimissani istunnoissa oli lääketieteellisiä termejä, kun kuvailtiin teon aikana syntyneitä vammoja. Esitän yhden esimerkin sivulla 42, kun kerron oikeudessa syntyneistä havainnoista.

Eri kielten oikeuskielen ominaisuudet selittyvät paikallisen maan historiasta ja oikeusjärjestelmästä. Kun termejä käännetään toiselle kielelle, tulee kääntäjän sekä ymmärtää kääntämänsä kielen käsitteenmuodostuksen takana oleva historia ja ajattelutapa että osata välittää tieto oikein sellaiselle henkilölle, jolle asia on täysin vieras. (Mattila 1999, 108.)

Oikeuskielessä näkyy, mitä kieliä maan oikeusjärjestys on aiemmin menneisyydessä käyttänyt. Monissa maissa on siirrytty latinan käyttämisestä nykykieleen. Latina on ollut Euroopassa se kieli, joka on jättänyt eniten jälkiä nykyisiin oikeuskieliin. (Mattila 2002, 78.) Suomessa oikeudessa on käytetty ja käytetään yhä latinankielisiä termejä. Vaikka latina on yksi kieli, voivat latinalaisten termien ja fraasien käyttö vaihdella eri maissa. Kaikki maat eivät myöskään käytä kaikkia latinankielisiä lauseita, joita oikeudellisessa latinassa on. (Mattila 1999, 108; 116.) Havainnoimissani käräjäoikeuden istunnoissa lausuttiin muutama latinankielinen ilmaisu, kun oikeuden jäsenet keskustelivat keskenään. Kerron kyseisistä ilmaisuista luvussa kuusi. Nykykielikin on saattanut vaihtua, kuten on käynyt Suomessa, jossa ruotsin kielestä on siirrytty suomen kieleen. Oikeuskielessä

näin ollen on jäänteitä aiemmista kielistä, jotka näkyvät vanhahtavina lauseparissa ja termeissä. (Mattila 2002, 78.)

Rikollisuuden tai alamaailman kieltä on kuvattu rikosoikeuden kielen vastakohdaksi. Alamaailman kielen keskiössä on vankilaslangi, joka on vankien yhteinen kieli virkavaltaa tai oikeuslaitosta vastaan. Vankilaslangille ominaista on kielellinen vapaus ja lukuisat synonyymit. Esimerkiksi suomen kielisessä vankilaslangissa on kolmisenkymmentä synonyymia termille ”vapausrangaistus”, kuten ”kakku” tai ”lusiminen”. (Mattila 2002, 8–9.) Tehdessäni opinnäytetyötä törmäsin myös rikollislangiin, jota en aiemmin ollut kuullut.

Oikeuskielessä käytetään paljon passiivia, jolla tavoitellaan yleispätevyyttä. Tuomioistuimissa käydyissä keskusteluissa asioille pyritään passiivia käyttämällä luomaan objektiivisuuden vaikutelma. Esimerkiksi syyttäjä voi sanoa ”menettelyä voidaan pitää rikoslain vastaisena” eikä ”mielestäni menettely on rikoslain vastainen”. (Mattila 2002, 96–97.)

Oikeuskielessä eri kieliainekset, kuten yleiskieli tai tekniset, termit sekoittuvat keskenään. Tekniset termit voivat olla joko oikeuden termejä tai niillä voi olla merkitys muulla ammattialalla. Pääosa oikeuskielen termeistä on sellaisia yleiskielen sanoja, joilla on tietty merkitys oikeuden kielessä. Maallikko voi luulla ymmärtävänsä termin, mutta ymmärtää sen väärin, koska termillä on tietty merkitys oikeuden kielessä. Tästä voidaan mainita termit ”kantaja” ja ”vastaaja”, joilla on niin yleis- kuin oikeuskielessä omat merkityksensä. (Mattila 2002, 143–144, 179.)

Kun oikeuden termejä käännetään lähikulttuurin kielestä toiseen, käsitteet vastaavat usein toisiaan. Kun käännetään kaukaisempien kulttuurien kielistä, muodostuu usein ongelmaksi se, että olemassa olevista käsitteistä ei ole syntynyt termejä vastaamaan käsitettä. Vaikka kohdekielessä jokin oikeudellinen käsite olisikin jo olemassa, sille ei löydy vastaavaa termiä, vaan käsitettä kuvataan ylempään tai alemman käsitetason termillä. Termit voivat myös tarkoittaa paikallisen oikeusjärjestyksen eri tasoa. Oikeuskielen käsite saattaa viitata johonkin instituutioon, jota kohdekielessä ei ole. Esimerkiksi tuomioistuinten tehtävät saat-

tavat olla erilaisia, vaikka nimi olisikin lähdekielellä sama. Tällaisissa tapauksissa on hyvä käyttää termiä, joka kyseisessä oikeuskielessä toimii samoin kuin lähdekielen termi. (Mattila 2002, 510–512.) Tässä työssä kohtasin tämän ongelman miettiessäni vastinetta käräjäoikeudelle.

Oikeuskielen kääntämisen hyviä apuvälineitä ovat kaksi- tai monikieliset termisanakirjat ja termipankit. Täytyy kuitenkin muistaa, että edellä mainituissa apuvälineissä on usein käännöksiä, jotka eivät vastaa täysin kohdekielen käsitteistöä. Tämän lisäksi kääntäjän täytyy ottaa huomioon se seikka, että hän ei välttämättä ole täysin ymmärtänyt, mitä termin juridinen merkitys oikeasti lähdekielellä on. Sen takia on hyvä tutkia kielialueen termipankkeja ja oikeudellista aineistoa. Kääntäjän on hyvä olla perillä kyseisen oikeusjärjestyksen peruskäsitteistä ja ominaispiirteistä. Mattila esittää esimerkin termeistä esteellisyys ja jääviys, joiden vastineita ranskan kielessä ei suoraan ole. (Mattila 2002, 530–531, 558.) Käsitteäkseni tilanne on sama turkin kielen kohdalla.

Tuomioistuin-sanaston kääntäminen on vaikeaa. Sen takia on ensiarvoisen tärkeää, että käytetään riittävän monipuolisia ja oikeita termilähteitä. Kääntäminen ilman asianmukaisia lähteitä on lähes mahdotonta. (Mattila 2002, 560.) Opinnäytetyön sanaston laadinnassa käytin paljon rinnakkaistekstejä ja alan erikoisanastoja. Esitän luvussa kuusi opinnäytetyössä käytettyjä lähteitä.

Tieteen termipankin (2016) mukaan oikeussanasto tarkoittaa lakikielen suppeaa sanakirjaa. Oikeussanakirjalla on synonyymejä kuten juridinen sanakirja ja lakikielen sanakirja. Jos oikeussanakirja antaa määritelmän lisäksi selityksen termin oikeudellisesta käytännöstä, voidaan käyttää nimitystä juridinen määritelmäsanakirja tai juridinen kielisanakirja. Oikeussanakirjan ja muiden erikoisalojen sanakirjojen raja on häilyvä. Esimerkiksi talouselämän sanakirjat sisältävät osin juridista sanastoa ja ovat niiltä osin oikeussanakirjoja. Yleisluonteisissa suursanakirjoissa on usein juridisia käsitelmääritelmiä. Juridinen termipankki sisältää juridisia termejä ja niiden määritelmiä ja se vastaa oikeussanakirjaa. Tieteen termipankissa ei ole määritelmää termille lakisanasto, joten termiä ei opinnäytetyössä käytetä.

3 OIKEUSTULKKAUS

Asianmukainen oikeustulkkaus on oikeuden toteutumisen kannalta ensiarvoisen tärkeää. Usein ongelmana on se, että tuomarit, asianajajat, todistajat ja asianosaiset eivät tiedä, miten toimia tulkin kanssa. Ei tiedetä, miten tulkin kanssa toimitaan ja odotukset eivät vastaa todellisuutta. Jos oikeudessa toimii epäpätevä tulkki, voi tämän toiminnan seurauksena olla se, että asiassa annetaan väärä tuomio tai syyte raukeaa. (Hale, Ozolins, & Stern 2009, 13.)

3. 1 Oikeustulkkauksen määritelmä

Oikeustulkkauksessa on kyse yksilöiden oikeudesta puolueettomaan asioiden käsittelyyn oikeudessa. Tähän liittyy myös kielen käyttö. Oikeat ja toisen työkielen oikeusjärjestelmää vastaavien termien on oltava oikein ja tarkkoja, jotta tulkattava ymmärtää asioiden kulun (Oikeustulkkauksen selvityshanke 2008.) Tämän opin näytetyön sanaston tarkoituksena on palvella oikeudessa toimivia tulkkeja heidän valmistautuessaan toimeksiantoon tai toimia apuna tulkkauksessa. Sanasto voi palvella myös turkinkielisiä puhujia, jotka eivät ymmärrä jonkin oikeudessa mainitun termin tarkoitusta.

Tulkausta käsittelevissä englannin kielisissä teoksissa on oikeustulkkauksesta käytetty mm. termejä court interpreting, judiciary interpreting, forensic interpreting ja legal interpreting (Isolahti 2013, 86). Tuomioistuimissa tapahtuva tulkkaus (legal tai court interpreting), on Colinin, Morrisin ja Villiers'in mukaan eri asia kuin poliisin luona tapahtuva tulkkaus, jota tekijät kutsuvat termillä police interpreting (Colin ym. 1996, 12–13, 155–157).

Tieteen termipankki (2014) määrittelee termin oikeustulkkaus seuraavasti: ”oikeuden istunnossa, poliisikuulusteluissa ja muissa juridisissa yhteyksissä tapahtuva tulkkaus”. Oikeustulkkauksen selvityshankkeen (2008) mukaan oikeustulkkaus tapahtuu oikeuden istunnoissa tai niiden ulkopuolella. Oikeustulkausta oi-

keussalin ulkopuolella tehdään esimerkiksi poliisin ja maahanmuuttoviranomais-
ten kanssa rikos-, riita-, hakemus- ja hallintoasioissa. (Oikeustulkkauksen selvi-
tyshanke 2008.)

Hallituksen esityksessä oikeustulkkierekisteristä eduskunnalle oikeustulkkaus on
määritelty niin, että oikeustulkkaus tarkoittaa ainakin rikos-, riita-, hakemus- ja
eräissä hallintoasioissa tapahtuvaa puhutuilla kielillä, viittomakielellä tai puhetta
tukevilla ja korvaavilla kommunikointikeinoilla tulkkausta. Puhetta tukevia ja kor-
vaavia keinoja ovat tukiviittomat, blisskieli (symboleista muodostuva käsitteistö),
eleet ja ilmeet, erilaiset kuvat ja graafiset merkkijärjestelmät, kuten PCS (ääriivi-
vapiirros) ja piktogrammit sekä kirjoittaminen. Oikeustulkilla on kaksi aktiivista
työkieltä, joita hän tulkaa. Oikeustulkki tulkaa tilanteen osapuolten puheenvuo-
roja molempiin suuntiin yleensä joko konsekutiivisesti eli peräkkäistulkkauksena
tai simultaanisesti eli samanaikaistulkkauksena. (Hallituksen esitys HE 39/2015.)

Isolahti (2013, 87) pitää oikeustulkkausta poliisitulkkauksen kanssa juridisen tulk-
kauksen alalajina. Juridinen tulkkaus on vierasperäinen termi. Oikeustulkkaus
terminä on vakiintunut suomen kieleen. Se löytyy useimmista oikeustulkkausta
koskevista lähteissä ja se löytyy terminä yleisestä suomalaisesta asiasanastosta
(Finto 2017), toisin kuin juridinen tulkkaus.

3.2 Oikeustulkkauksen taustaa

Suomen kääntäjien ja tulkkien liiton mukaan (2017b) oikeuden istuinnoissa tarvi-
taan yhä enenevässä määrin tulkkausta, koska Suomi kansainvälistyy. Oikeus-
tulkkaus on usein kuiskaus- tai konsekutiivitulkkausta, ja tulkkaus usein nauhoi-
tetaan.

Kielilaki (L 423/2003) antaa suomea tai ruotsia taitamattomalle henkilölle oikeu-
den tulkkaukseen, jos laki näin velvoittaa. Lain mukaan tarkoituksena on, että
kielelliset oikeudet toteutetaan niin, että niihin ei tarvitse erikseen vedota. Euroo-
pan parlamentin ja neuvoston 20.10.2010 annetussa direktiivissä määriteltiin toi-

menpiteet, joita jäsenvaltion tulee omassa lainsäädännössään toteuttaa rikosoikeudellisissa menettelyissä, kun epäilty tai syytetty ei puhu tai osaa tuomioistuimessa käytettyä kieltä. Direktiivissä käsitellään mm. kansallista oikeustulkkiregisterin perustamista. (D 64/2010 EU.)

3. 3 Oikeustulkki

Ammattimainen oikeustulkki toimii oikeustulkin ammattisäännösten mukaisesti. Vuodelta 2016 oleva oikeustulkin ammattisäännöstö perustuu kansainvälisiin eettisiin periaatteisiin ja asioimistulkin ammattisäännöstyön, joka on laadittu vuonna 2013. Niin asioimistulkin kuin oikeustulkin ammattisäännöstyössä mainitaan mm. tulkin puolueettomuus ja salassapitovelvollisuus. (Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto 2017a.)

Oikeustulkin, kuten tulkin yleensä, täytyy osata tulkkaamiensa kulttuureiden piirteet ja kielet erinomaisesti. Sen lisäksi oikeustulkin on osattava tulkata tarkasti, täsmällisesti ja puolueettomasti. Oikeustulkin täytyy tulla toimeen erilaisten ihmisten kanssa, olla paineensietokykyinen ja tuntea tulkkaamansa aihe. Edellä mainittujen lisäksi oikeustulkilta vaaditaan keskittymiskykyä ja taitoa erottaa asian olennainen sisältö. (Oikeustulkkauksen selvityshanke 2008, 12.)

Oikeustulkkaus on vaativaa, ja sitä varten tulkin täytyy valmistautua huolellisesti. Puolueeton ja hyvin valmistautunut tulkki varmistaa toiminnallaan sen, että tuomioistuimen henkilökunta ja asiakas saavat sellaista palvelua, jossa oikeusturva toteutuu ja lopputulos on oikeudenmukainen. (Semantix i.a.)

Asioimis- tai oikeustulkin ammatti ei ole suojattu. Auktorisointikehitys on meneillään niin, että tällä hetkellä seuraavassa luvussa esiteltävään oikeustulkkiregisteriin hyväksytään tulkkeja tietyillä ammatillisilla kriteereillä. (Oikeustulkkauksen selvityshanke 2008, 37-38.)

3.4 Oikeustulkkirekisteri

Suomessa on alettu kehittää oikeustulkkirekisteriä jo ennen kuin yllä mainittu direktiivi astui voimaan. Opetusministeriö perusti monialaisen asiantuntijatyöryhmän selvittämään oikeustulkkauksen tilannetta Suomessa. Työn jälkeen työryhmä julkaisi selvityksen, jossa tarkasteltiin oikeustulkausta koulutuksen, tulkkien työtilanteen ja auktorisoinnin niin tulkkien kuin viranomaisten kannalta (Oikeustulkkauksen selvityshanke 2008.) Selvityksen jälkeen on laadittu laki oikeustulkkirekisteristä. Oikeustulkkien koulutusmahdollisuudet ovat lisääntyneet selvityksen teon jälkeen. Eriasteisia koulutuksia järjestetään niin yliopistoissa kuin toisen asteen oppilaitoksissa (Hallituksen esitys HE 39/2015). Esimerkiksi Tampereen aikuiskoulutuskeskus on järjestänyt oikeustulkin erikoisammattitutkinnon koulutusta (TAKK Tampereen Aikuiskoulutuskeskus 2011). Tällä hetkellä O-ERKO- hanke, jossa Diakonia-ammattikorkeakoulu on myös mukana, toteuttaa mallin, jonka mukaan oikeustulkkauksen erikoistumiskoulutus järjestetään (Diakonia- ammattikorkeakoulu 2017).

Oikeustulkkirekisteriä koskeva laki julkaistiin 17.12.2015 ja rekisteri perustettiin 1.4.2016. Oikeustulkkirekisteri on rekisteri, johon hyväksytään hakemuksesta oikeustulkkeja. Oikeustulkkirekisterin tarkoituksena on auttaa ihmisiä löytämään tulkki, joka pystyy tulkkaamaan pätevästi oikeudellisissa asioissa. Opetushallitus vastaa rekisterin ylläpidosta. Opetushallituksessa toimii oikeustulkkirekisterilautakunta, joka hyväksyy rekisteriin hakevat tulkit. Lautakunta voi tarvittaessa myös poistaa tulkin rekisteristä. Lautakunta valvoo oikeustulkkien toimintaa. Lautakunnan jäsenet koostuvat tulkkaus- ja kääntämisalojen asiantuntijoista. Marraskuussa 2017 oikeustulkkirekisterissä oli 22 tulkkia. (Opetushallitus i.a.)

4 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT

Opinnäytetyön sanaston (Liite 1) tehtävänä on auttaa niin tulkkeja kuin kääntäjiä löytämään vastineita oikeusalan termeille. Sanastotyössä päätetään, minkälaisia termejä, käsitteitä ja määritelmiä sanastoon otetaan. Sanastonkeruun menetelmänä käytettiin havainnointia ja havainnoinnista syntyviä muistiinpanoja. Sanaston laadinnassa otettiin huomioon sanastotyön periaatteet. Tämä luku käsittelee sanastotyön ja havainnoinnin teoreettista viitekehystä.

4.1 Sanastotyö

Suonuutin ja Suhosen Sanastotyön oppaassa (2012) selitetään, miten sanastotyö tapahtuu. Sanastotyössä kerätään jonkin erikoisalan käsitteitä systemaattisesti. Sanastotyön eri työvaiheissa kerätään termejä, analysoidaan käsitteitä ja laaditaan tai kirjoitetaan määritelmiä. Lopuksi laaditaan sanasto. (Suonuuti & Suhonen 2012, 10–11.) Työssä on noudatettava työjärjestystä, joka alkaa käsitteiden tunnistamisella ja jatkuu käsitejärjestelmien luomisena. Sen jälkeen seuraa määritelmien kirjoittaminen sekä termien valinta ja uusien muodostaminen. Sanastotyön keskeinen ajatus on käsite. Sanaston laajuus on hyvä miettiä etukäteen, sillä työn edetessä sanasto saattaa paisua. Tuolloin sanastossa voi esiintyä puutteita tai epäyhteneväisyyksiä. Aiheen rajauksen tulee perustua sanaston tavoitteeseen ja kohderyhmän tarpeisiin. Rajausta tehtäessä tulee aihealue kuvata tarkasti. (Suonuuti & Suhonen 2012, 10; 34–36.)

Lähteitä tulee käyttää monipuolisesti. Lähteenä käytetyn aineiston luotettavuus ja tarkoituksenmukaisuus on hyvä arvioida. Lähteinä voi käyttää aikaisempien sanastojen ja sanakirjojen lisäksi lakeja, direktiivejä, säädöksiä, standardeja, käsikirjoja, tutkimuselosteita, tietokantoja jne. Lähteistä pyritään keräämään kaikenlainen aineisto, jota voidaan ajatella käytettävän sanastossa. Kerättyjen käsitteiden jakamisessa on hyvä miettiä, mitä käsitteitä sanastossa lopulta käytetään. Jako voi tapahtua niin, että sanastossa käytetään joko erikoiskielen omi-

naiskäsitteitä, monella erikoisalalla käytettäviä käsitteitä, lähialoilta lainattuja käsitteitä tai yleiskieleen kuuluvia käsitteitä. Yleensä sanastot ovat kaikkien edellä mainittujen sekoituksia, mutta on selvää, että erikoiskielen sanastoon ei oteta yleiskielen käsitteitä. (Suonuuti & Suhonen 2012, 10; 34–36.)

Sanaston käsitteet jäsenellään käsitejärjestelmiksi, helpointa on asetella sanat hierarkkiseen järjestykseen ja sen jälkeen miettiä niiden koostumus- ja funktiosuhteita. Käsitekaaviot auttavat käsitejärjestelmän luomisessa. Määritelmien ja käsitejärjestelmän laatiminen tapahtuu käytännössä yhtäaikaisesti. Määritelmien tulee olla selkeitä ja yksinkertaisia. Jos käytetään jonkin valmiin lähteen määritettä, on varottava sitä, että ei toista mahdollista virhettä, joka lähteen määritelmässä on. (Suonuuti & Suhonen 2012, 10; 34–36.) Opinnäytetyön sanastossa ei ole yleiskielen ilmaisuja, vaan kaikki käsitteet ovat rikosoikeuden alalta.

Sanastojen laatimisessa on työprosessi, joka etenee ensin käsitteiden tunnistamisesta, käsitejärjestelmien luomiseen. Sen jälkeen kirjoitetaan määritelmät ja valitaan tai muodostetaan termi. Todellisuuden ilmentymät, tarkoitteet, ovat mielissämme muodostuvia ominaisuuksia. Ominaisuudet muodostavat käsitepiirteitä, joilla muodostamme mielikuvan. Mielikuva on käsite, joka on abstrakti. Jotta mielikuvista pystytään puhumaan, tarvitaan määritelmiä ja termejä. Määritelmät kuvaavat käsitettä sanallisesti ja termit ovat nimityksiä käsitteille. (Suonuuti & Suhonen 2012, 10–11.)

Opinnäytetyön onnistumiseksi sanaston laatimisessa pitää tietää sanastotyön keskeiset elementit, jotta osaa tehdä työn oikein. Sanaston rajaaminen tapahtui niin, että seminaarissa oli mainittu edellisten opinnäytetöiden sanastojen laajuudet. Päätin, että teen noin sata termiä. Lopulliseen sanastoon tuli 102 termiä ja lausetta. Määritelmiä en laatinut itse, koska suomen kielen termeihin löytyi määritelmät. Turkin kielen määritelmiä kokosin eri lähteistä.

4.1.1 Käsite

Käsitteet muodostavat käsitejärjestelmiä, jotka luodaan käsitteiden suhteiden perusteella. Käsitejärjestelmä muodostuu kolmen käsitteen suhteesta. Ne ovat hierarkkinen suhde, koostumussuhde ja funktiosuhde. Usein käsitteet ovat seka-koosteisia, eli useiden suhteiden yhdistelmiä. Käsitteiden suhteissa hierarkkinen suhde on silloin, kun käsitteillä on yhteisiä käsitepiirteitä, mutta toisella käsitteellä on toisesta eroavia lisäpiirteitä. Puhutaan ylä- ja alakäsitteistä, jolloin alakäsitteen ala on pienempi kuin yläkäsitteen. (Suonuuti & Suhonen 2012, 13.) Esimerkiksi auto on yläkäsite ja urheiluauto on alakäsite. Autolla on kaikki auton piirteet, mutta urheiluautolla on eroava piirre se, että se on tietyn mallinen ja se on tarkoitettu kovalla vauhdilla ajamiseen.

4.1.2 Määritelmä

Määritelmän on hyvä olla lyhyt. Se ei saa olla liian laaja eikä suppea. Kattava määritelmä sisältää vain sen tiedon, mitä lukija tarvitsee sijoittaakseen käsitteen oikeaan paikkaan käsitejärjestelmään. Määritelmät laaditaan niin, että käsitteet kuvataan omassa käsitejärjestelmässään. Sen vuoksi on hyvä selvittää, mitkä lähikäsitteet kuuluvat samaan käsitejärjestelmään ja käsitteiden väliset suhteet. Erikoisalojen sanastoissa käsitteet jaetaan kahteen määritetyyppiin. Ensimmäinen on sisältömääritelmä, joka kuvaa käsitteen olennaiset piirteet ja piirteet, jotka erottavat käsitteen toisesta. Sisältömääritelmä perustuu lähimpään yläkäsitteeseen ja siihen sisältyy lähimmän alakäsitteen olennaisimmat piirteet. Sisältömääritelmä sijoittaa käsitteen oikeaan paikkaan käsitejoukossa, kuten esimerkiksi puut kasveihin. Määritelmään sisältyy yläkäsite ja ne käsitepiirteet, jotka erottavat käsitteen muista lähikäsitteistä. (Suonuuti & Suhonen 2012, 19–30.)

Toiseksi, joukkomääritelmässä luetellaan käsitteen alaan kuuluvat tarkoitteet tai sen alakäsitteet hierarkkisessa järjestyksessä. Joukkomääritelmässä tulisi luetella käsitteet, jotka on määritelty toisessa käsitejärjestelmässä tai käsitteet ovat itsestään selviä tai toisessa ulottuvuudessa. Kehämääritelmäksi kutsutaan sellaista määritelmää, joka ei anna tietoa käsitteestä. Jos termi määritellään oman

terminsä avulla, se on sisäisen kehän määritelmä. Jos kaksi tai useampi termi viittaavat toisiinsa, ne ovat ulkoisessa kehässä. Yleensä määritelmät tulisi kuvata niin, mitä ne ovat, mutta joskus jotkut käsitteet pitää määritellä negatiivisesti, koska niiltä puuttuvat tietyt piirteet. Hyvät määritelmät ovat kohderyhmälle tuttuja tai muualla sanastossa määriteltyjä termejä. (Suonuuti & Suhonen 2012, 19–30.) Esimerkkinä hyvästä määritelmästä on esimerkiksi Tuomioistuinsanastossa (2001, 75) ”rikosasia” määritellään seuraavasti ”rikosta ja sen seuraamuksia koskeva asia”. Muualla sanastossa on määritelty ”asia” ja ”seuraamus”, joten määritelmät ovat kohderyhmälle tuttuja.

4.1.3 Termi

Tekstissä määritelmä ja termi ovat sellaisia elementtejä, että niiden paikkaa voidaan vaihtaa. Määritelmän tulisi voida korvata termi missä tahansa lauseessa. Termejä ovat sanat, yhdyssanat, sanaliitot ja jotkin lyhenteet. Yleensä käsitteeseen viittaa yksi termi, mutta jos käsitteestä on useampia termejä, valitaan suositettava termi. Synonyymit ja lyhenteet tulee luokitella sallittaviksi tai hylättäviksi termeiksi. Eri kielten ja eri erikoisalojen välillä voidaan tarvita harmonisointia. Käsiteharmonisoinnin tehtävänä on pienentää eroja lähes samanlaisten käsitteiden välillä. Harmonisoinnissa tulee varoa ulkonaisesti muistuttavia termejä, niin sanottuja petollisia ystäviä. Esimerkiksi suomen ”koristaja” ja viron ”koristaja” (siivooja) ovat edellä mainittuja petollisia ystäviä. Harmonisoinnissa ei saa koskaan siirtää jonkin kielen käsitejärjestelmää toiseen kieleen. Termiharmonisoinnissa samoja käsitepiirteitä voidaan käyttää terminmuodostuksessa, mutta toisen kielen vieraita terminmuodostustapoja ei ole mahdollista käyttää. (Suonuuti & Suhonen 2012, 24; 32–33.)

Laatimassani sanastossa (Liite 1) määritelmät ovat usein enemmän kuin yksi sana. Kielitoimiston määritelmät olivat usein selittäviä, eivätkä ne suoraan voi korvata termiä. Jos määritelmästä poimisi ydintermin, se voisi korvata sanaston termin. Kuitenkin, tässä opinnäytteessä sanaston tehtävänä on toimia apuvälineenä viestin välittämisessä, ei toimia teknisenä sanastotyöoppaana. Sen tähden määritelmät ovat monessa tapauksessa melko pitkiä.

4.2 Havainnointi

Sanaston keräämisessä menetelmänä käytin tarkkailevaa havainnointia. Havainnointiin olennaisena osana kuuluu myös kirjallisuuteen perehtyminen (Vilkkä 2005, 22). Etsin tietoa oikeuslingvistiikasta, Suomen ja Turkin oikeusjärjestelmistä, maiden tuomioistuimista sekä suomen ja turkin kielen rikosoikeussanoista. Termien ymmärtämisessä tulee ymmärtää kahden maan järjestelmät, jotta pystyy laatimaan asianmukaisen sanaston.

Tutkimusaineiston kerääminen havainnoimalla on laadullinen tutkimusmenetelmä. Laadullinen tutkimusmenetelmä ei vaadi tutkijan läheistä kontaktia tutkittavaan, vaikka tutkimusmenetelmä vaatiikin, että tutkija on läheisessä yhteydessä tutkittavaan, kuten esimerkiksi haastattelussa. Laadullisessa tutkimuksessa ei lasketa määriä vaan laatua. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä yleistämään jotakin ilmiötä, vaan pikemminkin sitä kuvataan. Havainnoinnin avulla saatu aineisto kertoo, mitä ihmiset tekevät tai sanovat ja miltä asiat näyttävät. Näin ollen havainnointitutkimus ei pyri selvittämään, miksi jotakin tapahtuu. (Vilkkä 2005, 119–127.)

Tarkkaileva havainnointi on kohteen ulkopuolista havainnointia (Vilkkä 2005, 43). Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että osallistuin käräjäoikeuden rikosasioiden kahdeksan oikeudenkäyntiin ja tutkin tuomiolauselmia käräjäoikeuden kansliassa. Kirjasin ylös istunnoissa ja lauselmissa käytettäviä sanoja ja lauseita sekä fraaseja. Aineistonkeruu kohdistui istunnon kaikkiin osapuoliin. Havainnointia voi olla eriasteista. Piilohavainnoinnissa havainnoin kohteena olevat eivät ole tietoisia siitä, että heitä havainnoidaan. Osallistuvassa havainnoissa tutkija saattaa olla tutkittavan yhteisön jäsen, johon havainnointiin liittyy kuulon ja näen lisäksi tunteet. Yleensä on sopivaa pyytää lupa havainnoinnin kohteelta, mutta jos havainnoita tehdään kaikille avoinna olevassa tilassa, ei ole järkevää kysyä jokaisen lupaa. Tutkija voi siis olla pelkää havainnoija eikä hän osallistu tutkittavien toimintaan. Havainnoissa tehdään muistiinpanoja ja yleensä muistiinpanojen tekemiseen käytetään kynää ja paperia. Muistiinpanojen tekeminen on etukäteen tehtävää analyysia, sillä siinä tapahtuu valikointia siinä, mitä kirjoitetaan muistiin. Tutkijan järjen keinoin valitaan tutkimuksen keskeinen aineisto. (Grönfors 2015,

151–157.) Polanyin (2002) mukaan se tieto, mitä meillä kullakin on, perustuu havaintoihin maailmasta. Sen tähden tieto on muodostunut havainnoista, joita määrittelee se, kuka havainnoi ja minkä merkityksen hän tälle havainnolle antaa. (Vilkkä 2014, 7.)

Havainnointi voi olla ennalta jäsenneilyä tai vapaata havainnointia. Ennalta jäsenneily havainnointi vaatii sen, että tutkimuskohteesta on otettu ennalta selvää. Tutkimuskysymykset on jäsenneily ja havainnointitilanteet kartoitettu etukäteen. Jäsenneilyssä havainnoinnissa mitta-asteikot, muistiinpanotekniikat yms. on tarkasti suunniteltu. Vapaa havainnointi vaatii myös ennakkosuunnittelua. Vapaa havainnointi kohdistuu usein kohteisiin, joita havainnoidaan pitkän aikaa. Tutkija ja tutkittava ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Voidaan sanoa, että tutkimustulos on tutkijan ja tutkittavan yhteistyöstä syntyvä tuote. (Vilkkä 2005,38–41.)

Havainnoijalta vaaditaan monia ominaisuuksia. Hyvä havainnoija on empaattinen, sosiaalinen, pitkäjänteinen, tarkka, huomiokykyinen, hyvämuistinen jne. Havainnoijan sosiaalinen tausta vaikuttaa aina siihen, miten tämä havainnoi ympäristöään. Muita vaikuttavia tekijöitä on havainnoitavan ulkonäkö, motorinen ja verbaalinen käyttäytyminen sekä vaikutelmat havainnoitavan henkilön käyttäytymisen motivaatioista. Myös havainnoitavan ja havainnoijan erilaiset kulttuuritaustat vaikuttavat havainnoiteihin. (Laitinen 1998, 51–52.)

Tarkkaileva havainnointi on havainnointia, jossa havainnoija pysyy syrjässä havainnoitavasta toiminnasta eikä osallistu toimintaan. Havainnoija toimii ulkopuolisena tarkkailijana. Kohdistettu havainnointi on havainnointia johonkin tutkijan mielenkiinnon kohteeseen, ja kohdistettu havainnointi määrittyy yleensä havainnointijakson aikana. (Vilkkä 2014, 38.)

Kun laadullisena tutkimusmenetelmänä on havainnointi, tutkittavana on kohde, josta tehdään havaintoja. Samalla tehdään havaintoja tutkittavaan kohteeseen liittyvistä teorioista. Eriteltyjä havaintoja tulkitaan yhdessä teoriasta, aikaisemmista tutkimuksista ym. materiaalista saatujen havaintojen avulla. Näiden yhteistuloksena saadaan tulos tai kuvaus, joka pätee koko tutkimuksen aineistoon. (Vilkkä 2005, 89.)

Tein käräjäoikeuden salissa ja kansliassa tarkkailevaa havainnointia, koska tarkkailin ulkopuolisena. Oikeudenkäyntiin osallistuvat henkilöt eivät tienneet, että kirjoitin havainnoimiani termejä ja lauseita ylös. Havainnointi oli vapaata, koska en ollut osannut odottaa, mitä tuleman pitää. Jos havainnointi olisi ollut jäsenneltyä, olisin ottanut etukäteen selvää, miten rikosoikeudessa menetellään ja mitä rooleja kullakin on. Olisin voinut myös havainnoida vain yhden puhujaryhmän, vaikkapa asianajajien, käyttämiä ilmaisuja. Opinnäytetyötä varten havainnoin kaikkia puhujia.

4.3 Kääntäminen

Sanaston (Liite 1) turkinkieliset termit löytyivät sanakirjoista tai muista lähteistä. Lauseiden käännöksiin etsin tukea rinnakkaisteksteistä. Esimerkiksi Turkin rikoslaki ja Oikeudenkäymiskaari toimivat hyvin usein lähteinä (L CK 5237/2004, L CMK 5271/2004).

Esitän tässä esimerkkinä kolme tapaa teorioida kääntämistä. Käännösteoriat eivät varsinaisesti ole tulkin erikoistumisalaa. Luodessaan sanastoja tulkki kuitenkin törmää samoihin kysymyksiin kuin kääntäjäkin. Termin tulee olla sellainen, että viesti välittyy. Alla olevat teoriat ovat yleisiä ja ne on mielestäni helppo ymmärtää. Ymmärtämisen helppous johtuu ehkä siitä, että itse saadessani käännoimeksiannon, pyrin kääntämään kotouttavasti skopos mielessä. Opinnäytetyön sanaston lauseet ovat käännetty ajatellen turkinkielistä henkilöä suomalaisessa yhteiskunnassa. Lauseissa on käytetty termejä, joita turkin oikeuskielessä käytetään.

Kääntämisestä on luotu useita käännosteorioita, jotka yleensä pohtivat alkutekstin ja käännoksen suhdetta toisiinsa ja varsinkin sitä, miten käänno on todenperäinen suhteessa alkutekstiin. Käännosteoriat voidaan jakaa sen mukaan, tarkastelevatko teoriat tekstejä keskenään vai keskittyykö teoria tekstin ja lukijan väliin suhteeseen. Käännoksissa puhuttaessa puhutaan vastaavuudesta, ekvivalenssista. Ekvivalenssia on pidetty käännoksen tavoitteena. Kun käänno on vastannut alkutekstiä tarkasti, on käänno pidetty hyvänä. Nykyään on enemmän

vallassa käsitys, että käännöksen ei tarvitse olla yksityiskohtainen ja tarkka käännös vaan alkutekstiä voidaan tulkita eri tavoin. Käännöksen käsitystapaa, jonka mukaan käännöksen vastaanottajat ovat tärkeämpiä kuin alkuteksti, kutsutaan adekvaattisuudeksi. Alkutekstiä tärkeämpi on käännös ja tapa, jolla käännös on suunnattu kohdekieleen ja sen lukijoihin. (Hytönen 2006, 66–67.)

4.3.1 Skopos- teoria

Käännösteorioista tunnetuimpia on skopos-teoria. Skopos-teoriassa käännöksen ensisijainen ratkaiseva tekijä on tarkoitus (kreikan skopos). Katharina Reissin ja Hans J. Vermeerin luoman teorian mukaan kääntäjä ei pysty kääntämään niin, että alkuperäisen tekstin tarkoitus välittyisi käännöksessä. Kääntäjän tehtävänä on vain suoriutua tehtävästään mahdollisimman hyvin. Hän tarjoaa käännöksellään mahdollisimman paljon tietoa siinä muodossa, mikä on asiaankuuluvaa. Käännöksen skopos riippuu vastaanottajasta ja käännökset jaotellaan vastaanottajan mukaan. Tekstien tavoitteet ovat yleensä informatiivinen eli tietoa välittävä, ekspressiivinen eli ilmaisullinen ja operatiivinen eli vaikuttava tavoite. Tavoitteet voivat olla myös päällekkäisiä. Teorian mukaan käännös on onnistunut, jos käännös on tavoittanut skopoksensa. Esimerkiksi yksi sama teksti voidaan kääntää monilla eri tavoin sen mukaan, mikä tavoite tekstillä on. (Hytönen 2006, 71–72.)

4.3.2 Kotouttava ja vieraannuttava käännösteoria

Lawrence Venuti on kehittänyt teorian, jonka mukaan käännöksellä on kaksi pää-tavoitetta. Käännös on joko kotouttava tai vieraannuttava. Kotouttava teksti on kohdetekstilähtöinen. Kotouttava käännös pyrkii luomaan mahdollisimman sujuvan kohdetekstin niin, että se ei tunnu lukijalta vieraalta. Kohdetekstistä on poistettu tai vähennetty sellaisia piirteitä, jotka vaikeuttavat lukemista kohdekielellä. Käännös noudattaa kohdekielen muotoja ja on mahdollisimman idiomaattinen. Kotouttava käännös on niin sujuvaa, että tekstistä ei huomaa sen olevan käännös.

nös. Venuti itse on kritisoinut strategiaa sillä, että se esimerkiksi angloamerikkalaisessa kulttuurissa tuhoaa pienten tai alakulttuureiden piirteet (Hytönen 2006, 74–75.)

Kotouttamista voidaan kutsua myös pragmaattiseksi adaptioksi. Pragmaattinen adaptio on sitä, että käytännön toimenpiteillä käännöksestä luodaan adekvaattinen. Eli kohdeteksti luodaan muuttamalla kokonaisia alkutekstin osia sellaisiksi, että niitä on kohdekielessä helppo ymmärtää. Mitä helpompi tekstiä on kohdekielessä ymmärtää, sen enemmän kääntäjä on tehnyt pragmaattista adaptiota lähdetekstiin. Pragmaattista adaptiota ovat poistot, korvaukset yms. tai vaikkapa kielelliset konventiot. Esimerkiksi ruokaresepteissä voidaan käyttää imperatiivia tai infinitiiviä kielestä riippuen. (Hytönen 2006, 78–81.)

Vieraannuttava kääntäminen on kotouttamisen vastakohta ja se keskittyy lähtötekstiin. Vieraannuttava käännöksessä tekstiin pyritään jättämään piirteitä vieraasta, lähtötekstin, kulttuurista. Venuti pitää tätä parempana käännöstepana kuin kotouttamista, koska Venutin mukaan valtakulttuurissa esim. Yhdysvalloissa, vieraannuttava käännös voisi olla myös poliittinen kannanotto. (Hytönen 2006, 77.)

Kääntäjän vastuulla on se, miten teksti loppujen lopuksi käännetään. Jotta kääntäjä pystyy tekemään toimivan käännöksen, on hänen tunnettava kohdekielen erikoispiirteet ja puhujien ajattelumaailma. Skopos-teoria on se teoria, jota käännöksissä sovelletaan usein. (Hytönen 2006, 82–83.)

Pyrin kääntämään sanastossa (Liite 1) esiintyvät lauseet mahdollisimman idiomaattisesti. Tarkastin käännetyt lauseet internetistä niin, että samanlaisia lauseita löytyi myös oikeudellisissa yhteyksissä. Turkkia äidinkielenään puhuva mieheni auttoi käännöksissä.

5 SUOMEN JA TURKIN OIKEUSJÄRJESTELMÄT

Tässä luvussa käsitellään Turkin ja Suomen oikeusjärjestelmiä, rikosoikeuksia ja rangaistuksia. Turkkia koskevassa tekstissä olen kirjoittanut termit myös turkiksi, jotta turkkia ymmärtävä lukija helpommin käsityksen, mistä tuomioistuimesta on kysymys.

5. 1 Suomen oikeusjärjestelmä

Suomen ensimmäinen perustuslaki oli vuoden 1919 Hallitusmuoto, joka oli pohjana myöhemmille perustuslaeille. Viimeisin, neljäs Suomen perustuslaki, astui voimaan 1.3.2000. Perustuslakiin on kirjattu ajatukset kansanvallasta ja oikeusvaltiosta. Perustuslain kolmannessa pykälässä on määritelmä vallan kolmijaosta. (Eduskunta 2013.) Vallan kolmijaon oppi on ranskalaisen Charles-Louis de Secondat Montesquieun luoma käsitys valtiovallan vallaanjaosta. Opin mukaan lainsäädäntövalta, toimeenpanovalta ja tuomiovalta on erotettava eri tahoille, jotta valtaa ei käytettäisi väärin. (Tieteen termipankki 2015.)

Järjestäytyneessä yhteiskunnassa on sen toimintaa ohjaavat säännöt. Sääntöjen kokonaisuutta kutsutaan oikeusjärjestykseksi. Oikeusjärjestys pitää sisällään lait, asetukset, säädökset, jotkin vakiintuneet käytännöt sekä oikeudelliset periaatteet. Valtion tehtävänä on valvoa, että oikeusjärjestys toteutuu. Oikeusjärjestyksen rakenne jakaantuu yksityiseen ja julkiseen oikeuden käyttöön. Yksityisoikeus koskee yhteiskunnan jäsenten, oikeussubjektien, suhteita, kuten esimerkiksi perhettä tai työsuhdetta. Julkisoikeus käsittää valtion, kuntien, julkisten yhteisöjen ja seurakuntien suhteet. (Oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä i.a.)

Oikeusjärjestyksen normit, säännöt ja säädökset koostuvat oikeuslähteistä. Oikeuslähteet ohjaavat tuomioistuinta käyttämään oikeutta oikein. Tärkeimmät oikeuslähteet ovat lait. Eduskunta säätää lait ja tasavallan presidentti hyväksyy ne. Valtioneuvostolla, ministeriöillä ja keskusvirastoilla on oikeus antaa lakeja täydentäviä päätöksiä. Oikeuslähteillä on niin sanottu normihierarkia. Se tarkoittaa

sitä, että jokin tietty oikeus menee jonkin toisen oikeuden yläpuolelle. Suomen liittyttyä Euroopan unioniin on se sitoutunut noudattamaan EU:n asetuksia, direktiivejä ja suosituksia kansallisessa lainsäädännössään. Esimerkiksi EU-yhteisön oikeus ohittaa kansallisen lainsäädännön. (Oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä i.a.)

5. 2 Suomen tuomioistuimet

Tuomioistuimet käyttävät tuomiovaltaa. Tuomioistuimet jaetaan yleisiin (käräjäoikeus, hovioikeus, korkein oikeus), hallinnollisiin (hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus) ja erityistuomioistuimiin (työtuomioistuin, vakuutus-oikeus, markkina-tuomioistuin, valtakunnanoikeus). Käräjäoikeudet ovat alioikeuksia, joissa käsitellään ne asiat, joita ei ole määrätty muiden tuomioistuinten käsiteltäväksi. Käräjäoikeudessa ratkotaan rikoksia, riitoja ja hakemusasioita. Käräjäoikeuden ratkaistavaksi tuodut asiat voidaan ratkaista myös neuvottelemalla tai välimiehen avulla, ilman oikeudenkäyntiä. (Oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä i.a.)

Hovioikeus ja korkein oikeus ovat valitustuomioistuimia, joissa käsitellään alioikeuden ratkaisemia asioita, joiden päätöksiin tyytymätön voi hakea oikaisua. Käräjäoikeuden päätökseen tyytymätön hakee oikaisua hovioikeudesta. Hovioikeus voi myöntää valitusluvan korkeimpaan oikeuteen. Korkein oikeus antaa ennakkopäätöksiä sellaisiin kiistoihin, joita lain puitteissa voidaan tulkita. Korkeimman oikeuden päätöksestä ei voi valittaa. (Oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä i.a.)

5.2.1 Suomen rikosoikeus

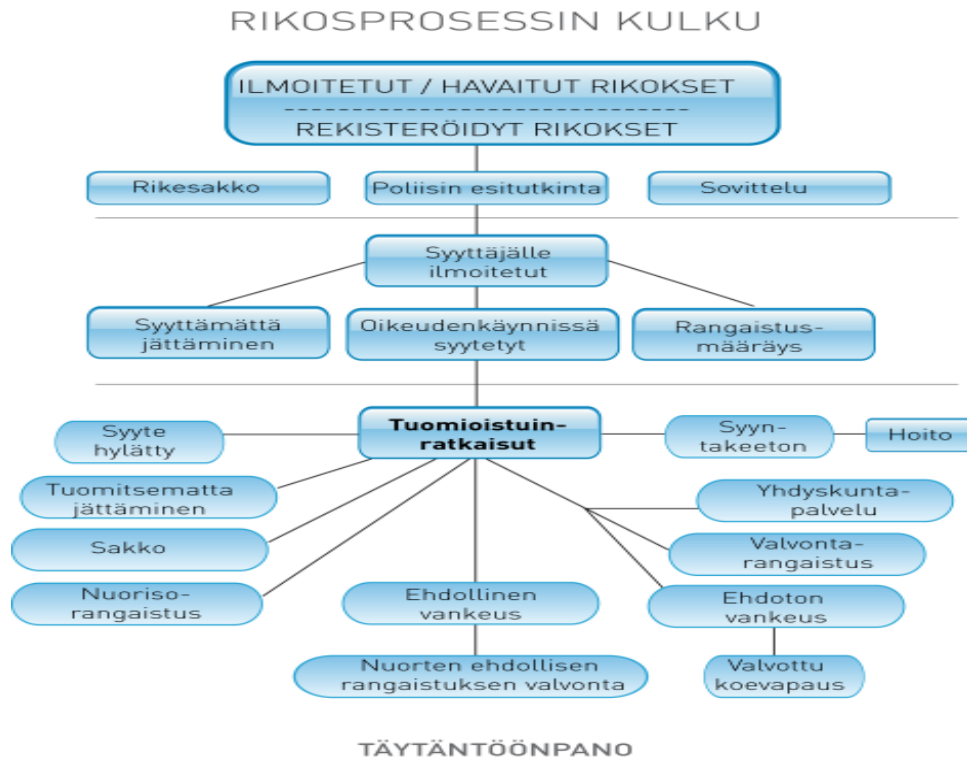
Rikosoikeus sääntelee rikosoikeudelliseen vastuuseen liittyviä kysymyksiä. Rikos on teko tai laiminlyönti, joka on laissa säädetty rangaistavaksi. Rikosoikeuden käsitteitä ovat rikos ja rangaistus. Rikosmäärittelyllä yhteiskunta pyrkii moittimaan tekoa ja vähentämään rikoksia. Oikeusvaltiossa rangaistavaksi säätämislle tulee olla painavat yhteiskunnalliset perusteet, eli teosta tuomitaan silloin, kun se

on tekotavan mukaan välttämätöntä. Rikoslaisissa on määritelty rikostunnusmerkistö (esimerkiksi tappo, murha, surma), jonka avulla lakia toteutetaan. (Oikeusministeriö i.a.)

Rikosoikeus kuuluu julkisoikeuden piiriin. Ajatuksena on, että rikosoikeudessa yksilö vastaa teoistaan valtiolle, joka on säätänyt lait ja asetukset, ei toiselle henkilölle (Melander 2010, 3.) Suomessa rikosasiat käsitellään käräjäoikeuksissa, joita on 27. Käräjäoikeuksissa käsitellään rikosasioiden lisäksi riita- ja hakemusasioita (esimerkiksi avioero ja velkajärjestely). Laamanni on käräjäoikeuden päällikkö ja muut tuomarit ovat käräjäoikeustuomareita. Joitakin asioita voivat ratkaista ns. maallikkotuomarit, joita kutsutaan lautamiehiksi. Asioita ratkaistaan joko istunnoissa tai kansliamenettelyissä, jolloin tuomio päätetään asiakirjojen perusteella. Rikosasiassa käsitellään yleensä uhrin, eli asianosaisen, ja rikoksen tekijän, eli syytety, välillä olevaa syytettä (esimerkiksi pahoinpitely tai varkaus). Usein käsitelyyn liittyy vahingonkorvausvaatimus. Rikosasia voidaan ratkaista sovittelumenettelyllä. Jos tämä ei onnistu, asia puidaan rikosoikeudessa. Rikosasiassa ovat osallisina virallinen syyttäjä, syytetty ja asianomistaja. Rikosasioissa kuulaa todistajia. (Oikeus.fi 2017 a.)

Rikosprosessi muodostuu esitutkinnasta, syyteharkinnasta, oikeudenkäynnistä ja rangaistuksesta. Tämän prosessin tarkoituksena on selvittää, onko rikosta tapahtunut ja kuka sen on tehnyt. Käräjäoikeuden päätökseen tyytymätön voi valittaa Hovioikeuteen. (Rikosuhripäivystys 2014.)

Alla olevassa kuviossa on kuvattu rikosprosessin kulku Suomessa.

KUVIO 1. Rikosprosessin kulku (Rikosseuraamuslaitos 2014)

5.2.2 Rikosoikeuden pääkäsittely

Rikosoikeuden pääkäsittely eli oikeudenkäynti etenee sovitulla tavalla. Ensin syyttäjä esittelee syytteen ja rangaistusvaatimuksen perusteineen. Sen jälkeen asianosainen esittää vaatimuksensa. Asianosaisella on mahdollisuus yhtyä syyttäjän vaatimukseen tai vaatia muuta rangaistusta. Sen jälkeen vastaaja vastaa siihen, pitääkö vastaaja esitettyjä vaatimuksia väärinä tai oikeina. Tämän jälkeen syyttäjä kertoo, mitä on tapahtunut, jotta syyte on nostettu. Kantaja esittää, mihin hänen vaatimuksensa perustuvat. Sen jälkeen vastaajalla on vuoro esittää oma mielipiteensä syytteisiin. Tämän jälkeen niin kantajaa kuin vastaajaa voidaan kuulla todistelutarkoituksessa. Sitten käydään läpi kirjalliset todisteet ja kuullaan mahdollisia todistajia. Tässä vaiheessa on esitettävä kaikki asiaan liittyvät todisteet, sillä asian ratkaisussa ei voida käyttää esitutkintamateriaalia. Sitten on loppupuheenvuorojen aika. Puheenvuoroissa asianosaiset esittävät mielipiteensä siitä, onko syyte käynyt toteen. Syyttäjä esittää rangaistusvaatimuksensa ja vas-

taaja lausuu asiasta oman näkemyksensä. Tämän jälkeen tuomari voi antaa tuomion joko suullisesti heti pääkäsitelyssä tai myöhemmin kirjallisesti kansliatuomiona. (Oikeus.fi 2017c.)

5.2.3 Rangaistukset (seuraamukset)

Rikosasioissa on kaksi tapaa päättää asia. Jos asian käsittelyssä käy ilmi, että syytetty ei ole tehnyt rikosta, syyte hylätään ja syytetyllä on oikeus hakea korvausta valtiolta oikeudessa syntyneihin kuluihin. Jos vastaaja todetaan syylliseksi, hänelle asetetaan rangaistus, eli seuraamus. Seuraamuksia ovat sakko, ehdoton ja ehdollinen vankeusrangaistus, yhdyskuntapalvelu, menettämis-seuraamus, liiketoimintakielto, valvontarangaistus, ajokielto ja nuorisorangaistus. Alle 18-vuotiaiden osalta voidaan toimia niin, että alaikäiselle ei määrätä seuraamusta, mutta katsotaan, että hän on oppinut opikseen ilman seuraamustakin. Syyntakeettomia ei rangaista koskaan. (Oikeus.fi 2017 b.)

Sakko on lievin käräjäoikeuden määräämistä seuraamuksista. Rikesakko on sakkoa lievempi rangaistus ja sen määrää poliisi, rajavartio- tai tullimies tai erätarkastaja. Jos sakkoa ei makseta edes ulosoton kautta, sakko voidaan muuntaa vankeudeksi. Sakko tuomitaan päiväsakkoina, joka perustuu henkilön tuloihin. Laissa ei ole säädetty yleistä alinta päivärajaa päiväsakolle, vaan joillakin rikoksilla on säädetty alarajat. Laki määrittelee päiväsakkojen ylimmät rajat, jotka ovat 120 päivää tai useammalle rikokselle 240 päivää. Henkilön nettotulot jaetaan sakkopäivillä, jolloin saadaan sakon määrää. Alin sakon tulomäärä on 6 euroa. (Oikeus.fi 2017 b.)

Vankeusrangaistukset ovat ehdottomia tai ehdollisia. Niiden lisäksi vastaaja voidaan tuomita suorittamaan yhdyskuntapalvelusta. Ehdoton vankeusrangaistus on aina yli kaksi vuotta. Sitä alemmat tuomiot voivat alle ehdollisia. Alle 18-vuotiaita ei tuomita kuin poikkeustapauksissa vankeusrangaistukseen. Vankeutta voidaan tuomita vähintään 14 päivää ja enintään 15 vuotta, jos on useammasta rikoksesta kysymys. Elinkautinen vankeus tarkoittaa sitä, että henkilö on vankilassa loppuelämänsä, mutta Helsingin hovioikeus voi 12 vuoden jälkeen määrätä,

että vanki pääsee suorittamaan rangaistusta ehdonalaiseen vapauteen. Tasavallan presidentti voi myös armahtaa vangin. (Oikeus.fi 2017 b.)

Alle kahden vuoden vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi, jos tuomitulla ei ole aiempaa rikostaustaa tai hänen tekonsa eivät ole olleet vakavia. Käräjäoikeus määrää rangaistuksen pituuden ja koeajan. Koeajan pituus yhdestä kolmeen vuotta ja jos koeaikana tehdään rikos, josta määrättäisiin ehdoton vankeusrangaistus, yhdistetään sekä vanha että uusi rikos yhteiseksi vankeusrangaistukseksi. Jos ehdollinen vankeusrangaistus on yli vuoden pituinen, voidaan määrätä lisäksi myös yhdyskuntapalvelua. (Oikeus.fi 2017 b.)

Ehdottoman vankeusrangaistuksen sijalle voidaan määrätä yhdyskuntapalvelua. Yhdyskuntapalvelussa tehdään työtä yhteiskunnan hyväksi. Rangaistuksen pituus on oltava enintään 8 kuukautta vankeutta ja tuomitun tulee soveltua ja suostua yhdyskuntapalveluun. Soveltuvuuden arvioi Rikosseuraamuslaitos ja tuomioistuimien ratkaisee yhdyskuntapalveluun tuomitsemisemisen. Yhdyskuntapalvelua voi suorittaa enintään 200 tuntia ja tunnit suoritetaan sinä aikana, mitä vankeusrangaistus olisi kestänyt. Myöhästyminen tai palvelun suorittaminen päihteiden alaisena on palvelusrikkomus, joka johtaa siihen, että jäljelle jäänyt aika kärsitään vankilatuomiona. (Oikeus.fi 2017 b.)

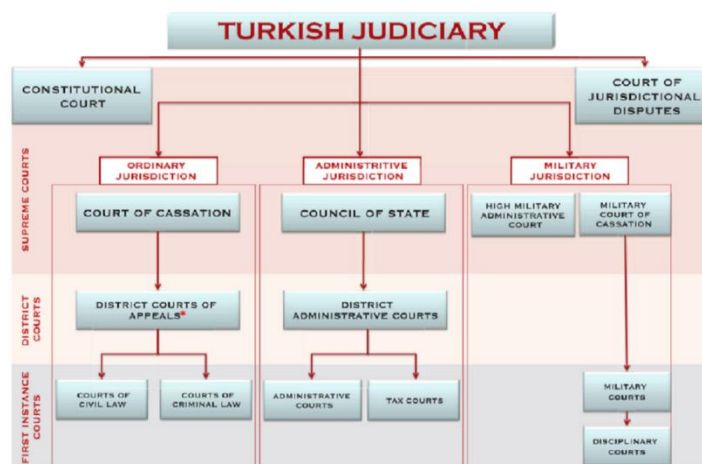
5.3 Turkin oikeusjärjestelmä

Turkki on demokraattinen ja sekulaarinen tasavalta. Kun tasavalta perustettiin vuonna 1923, sen johtoon astui Mustafa Kemal Atatürk. Hän aloitti uudistusten sarjan, johon kuului myös oikeusjärjestyksen uusiminen. Turkin lait laadittiin eurooppalaisten lakien hengessä, ja ne saivat vaikutteita mm. Sveitsin siviililaista. (CIA i.a.) Turkin ensimmäinen perustuslaki laadittiin ottomaanivallan viimeisillä hetkillä vuonna 1921. Tasavallan perustamisen jälkeen se astui voimaan vuonna 1924. Perustuslaissa korostettiin kansallista yhtenäisyyttä ja parlamentarismia. (Forsnet 2000.) Vallan kolmijako on kirjattu Turkin perustuslakiin. Säädetävät lait eivät saa olla ristiriidassa perustuslain kanssa. Nykyinen perustuslaki astui voi-

maan 1982. (L.T.C. Anayasasi 2709/1982.) Turkissa toimii perustuslakituomioistu-
tuin, joka valvoo, että lait ja asetukset laaditaan ja toteutetaan perustuslain mu-
kaisesti (Ismail 2013, 31).

Turkin tasavallassa on monipuoluejärjestelmä. Lainsäädäntövaltaa käyttää yksi-
kamarinen parlamentti, jossa on 550 kansanedustajaa. Tällä hetkellä suurin puo-
lue on Oikeus ja kehitys -puolue (AKP Adalet ve Kalkınma Partisi). (Türkiye
Büyük Millet Meclisi Resmi İnternet Sitesi i.a.) Puolueen puheenjohtaja, Recep
Tayyip Erdoğan, on myös maan presidentti. Presidentillä ja hallituksella on lakien
toimeenpanovalta (Türkiye Cumhuriyeti Anayasasi 1982).

Alla olevassa kuvassa on selitetty Turkin oikeusjärjestelmä. Oikeuslaitosta ku-
vaavat turkinkieliset kuvat olivat sekavia. Tämä englanninkielinen kuva on selkeä
ja siitä ymmärtää tuomioistuinten keskinäiset suhteet.

KUVA 1 Turkin oikeusjärjestelmä (Ismail 2013, 10)

5. 4 Turkin tuomioistuimet (Yargı organları)

Turkin tuomioistuimet jaetaan alueen, oikeusasteen ja sen mukaan, onko ky-
seessä siviili- vai sotilasasiat. Nämä taas jaotellaan yleisiin, hallinnollisiin ja soti-
lastuomioistumiin. Yleinen ja hallinnollinen oikeus kuuluvat siviilioikeuden piiriin.

Sotilasoikeudessa asiat käsitellään sen mukaan, kuuluvatko ne yleisen tai hallinnollisen oikeuden piiriin. (Ismail 2013, 11.)

Edellä mainittujen tuomioistuinten tehtävät eriytyvät alueen ja oikeusasteen mukaan. Ensimmäinen oikeusaste (İlk derece mahkemesi) jaetaan yleisen toimivallan, hallinnollisen ja armeijan oikeuteen. Yleisen toimivallan oikeuden piiriin kuuluvat rikos- ja siviilioikeus (Ceza ve Hukuk mahkemesi). Rikosoikeus käsittelee rikokset ja törkeät rikokset, henkisen ja teollisen omaisuuden rikokset, nuorisoriikokset ja terrorismirikokset. Siviilioikeutta ovat työoikeus, perheoikeus, kuluttaja-oikeus, kauppaoikeus, merenkulun oikeus, maarekisterioikeus yms. (Ismail 2013, 59–65.)

Hallinto-oikeus (İdarî mahkemesi) käsittelee hallinnollisiin toimintoihin kuuluvat asiat, jos ja kun nämä eivät liity vero-oikeuden (Vergi mahkemesi) piiriin. Vero-oikeus käsittelee kaikki verotukseen liittyvät asiat. (Ismail 2013, 65–66.)

Armeijaoikeus (Askerî mahkemesi) käsittelee Turkin armeijan henkilökuntaan liittyvät oikeudelliset asiat. Armeijan henkilökuntaa oli 401.199 henkeä helmikuussa 2017 (MSI Aylık Savunma Teknolojileri Dergisi 2017). Armeijaoikeudessa käsitellään asiat rikoksen mukaan. Jos rikos on vakava, asia käsitellään armeijaoikeudessa. Jos rikos ei ole vakava, asia käsitellään kurinpidollisessa oikeudessa. Armeijaoikeuden tuomarit ovat sotilaita. (Ismail 2013, 67–68.)

Turkissa on 81 provinssia, joissa kuudessa toimivat yleisen oikeuden piirioikeudet (Bölge mahkemeleri) ja 26 provinssissa hallinnollisen oikeuden piirioikeudet. Piirioikeudet ovat toisen, ylemmän asteen tuomioistuimia. Piirioikeudet saattavat ensimmäisen asteen oikeuden päätökset lainvoimaisiksi. Ne käsittelevät myös alioikeuksien päätöksistä tulleet valitukset. Piirioikeudet tutkivat ensimmäisen (siviili-hallinnollisen oikeuden) asteen tuomareihin kohdistuneet valitukset ja päättävät niistä. Piirioikeudet valvovat, että lakia noudatetaan lain hengessä. (Ismail 2013, 55–58.)

Korkeimmat oikeusasteet Korkein oikeus (Yüksek mahkemesi), Perustuslakioikeus (Anayasa mahkemesi) ja Tuomioistuinten ristiriitaoikeus (Uyuşmazlık mahkemesi). Korkeimmat oikeusasteet ovat erillisiä tuomioistuimia. Ne valvovat lakien ja säädösten perustuslaillisuutta ja näiden käytännön toteutusta. Yksityishenkilö voi hakea oikeutta Perustuslakioikeudesta, jos esimerkiksi kokee, että viranomaisen on teollaan rikkonut yksilön oikeuksia ja vapautta. Tuomioistuinten ristiriitaoikeus valvoo ja katsoo, että eri tuomioistuinten päätösten välille ei synny lainvastaisia ristiriitaisuuksia. Korkein oikeus on korkein valitusviranomaisen ja se jaetaan yleiseen (Yargıtay), hallinnolliseen (Danıştay), hyödykkeelliseen (Sayıştay) ja armeijaoikeuteen. Armeijan korkein oikeus jakaantuu armeijaoikeudelliseen (Askerî Yüksek İdari mahkemesi) ja yleisoikeudelliseen (Askerî Yargıtay) korkeimpaan oikeuteen. (Ismail 2013, 31–33.)

5.4.1 Turkin rikosoikeus

Turkin rikostuomioistuin on nimeltään Ceza mahkemesi, jonka nimi suomeksi tarkoittaa ”rangaistustuomioistuin”. Rikostuomioistuimia on kolme ja ne ovat yleisen oikeuden, ensimmäisen asteen, tuomioistuimia. Tuomioistuimet on jaoteltu rikostyyppien mukaan. Tuomioistuimet ovat rauhantuomioistuin (sulh ceza mahkemesi), rikostuomioistuin (asliye ceza mahkemesi) ja törkeän rikoksen tuomioistuin (ağır ceza mahkemesi). Rauhantuomioistuimessa käsitellään omaisuuteen liittyvät asiat, kuten esimerkiksi vuokrasuhteeseen tai perintöoikeuteen liittyvät riidat. Näiden lisäksi erityistuomioistuimissa (mm. lapsioikeus, liikenneoikeus) on omat rikostuomioistuimet. (Adliye personel el kitabı 2013, 28.)

5.4.2 Rikosoikeuden pääkäsittely

Poliisin ottaessa rikollisen kiinni, on tieto pidätyksestä ja tapahtumasta välitettävä tasavallan syyttäjälle. Syyttäjän tehtävänä on päättää siitä, pidätetäänkö epäilty vai päästetäänkö tämä vapaaksi. Jos syytetty pidätetään, hänelle tehdään turva- ja terveystarkastus. Lääkäri tekee terveystarkastuksen. Tarkastuksen tehtävänä on todeta pidätyksen yhteydessä mahdollisesti syntyneet vammat. Pidätettyä

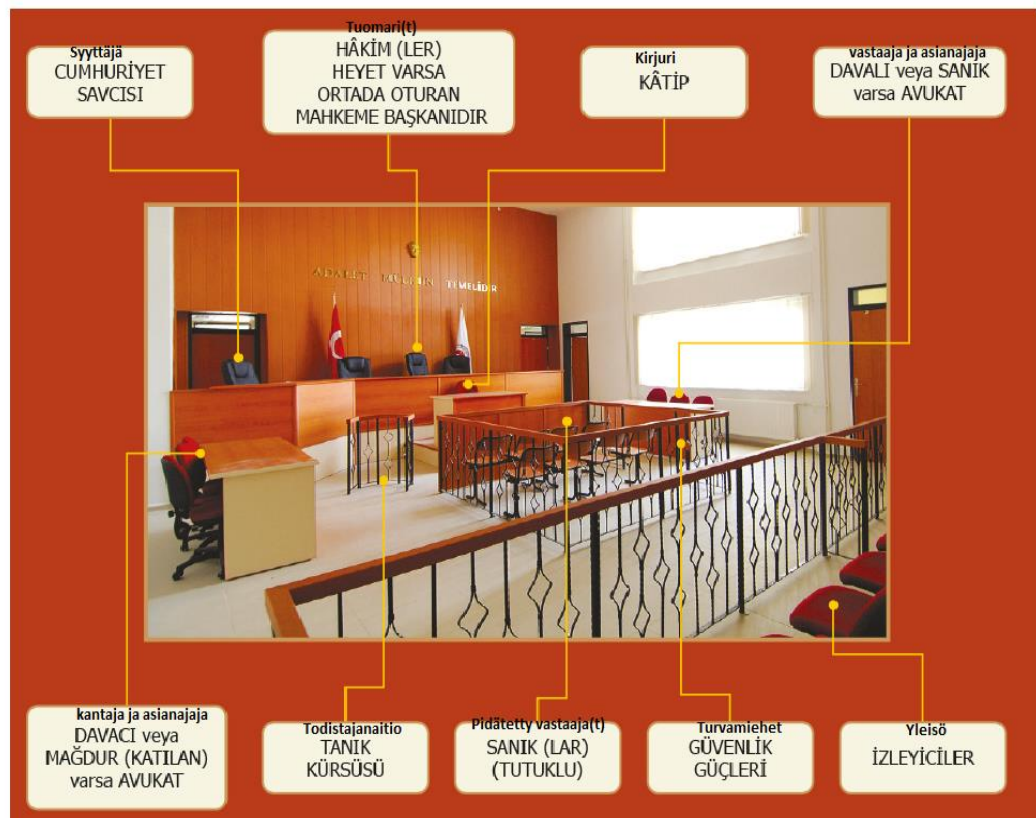
kuulustellaan poliisilaitoksella, ja syyttäjä tai muu oikeuden jäsen voi tulla tarkkailemaan kuulustelua. Syytetyn asia on otettava oikeuden käsittelyyn 48 tunnin sisällä pidätyksestä. (Türk Hukuk Sitesi 1997–2016.)

Oikeudenkäynnit ovat avoinna yleisölle. Joissakin vakavissa rikoksissa istunnot pidetään salaisina. Oikeudenkäynnissä noudatetaan tiettyä tuomarin valvomaa kaavaa. Tuomari johtaa oikeudenkäyntiä ja jakaa puheenvuorot. Oikeudenkäynnin aikana ei saa puhua kuin ainoastaan luvalla. Puheenvuoro käytetään seisten. Oikeussalissa tuomari tai tuomarikunta ja tasavallan syyttäjä istuvat lehterillä. Oikeuden kirjuri istuu heidän edessään alempana. Asianosaisilla ja heidän asianajajillaan on salissa omat paikkansa, joista he puhuvat. Todistaja voi tulla saliin vain silloin, kun häntä kuullaan. Todistajalle ei ole oikeussalissa omaa istumapaikkaa, vaan todistajaa kuullaan tälle varatussa aitiossa. (Hukuki yardım i.a.)

Ensimmäisen asteen rikostuomioistuimen viranomaisia ovat tuomari, kirjuri, oikeussihteerit ja vahtimestari, jonka tehtävänä on kuuluttaa ja pyytää henkilöt sisään oikeussaliin. Hän myös ohjeistaa oikeuden kulusta. Rikosoikeudessa toimii yksi tuomari. (Adliye personeli el kitabı 2013, 60- 67.)

Turkissa oikeudenkäynti voidaan aloittaa sen jälkeen, kun tuomari on tarkistanut, että tasavallan syyttäjän haastehakemus täyttää muotovaatimukset ja että haastehakemusta ei tarvitse palauttaa. Tuomarin tehtävänä on tutkia tasavallan syyttäjän toimittama haastehakemus. Tuomari joko palauttaa haastehakemuksen (ei nosta syytettä) tai antaa siihen tuomion. Oikeudenkäynnissä käsitellään syyteasia käsillä olevien todisteiden valossa. Rikostuomioistuimissa tuomari tekee päätöksen käyttäen harkintakykyä ja kuunnellen omaatuntoaan. Asiassa annetaan päätös, jonka perusteella syytetty tuomitaan. Päätöksestä voidaan valittaa ylemmälle oikeusasteelle. (Adliye personeli el kitabı 2013, 60- 67.)

Kuva 2 esittää turkkilaista oikeussalia. Oikeuden istuntoon osallistuvien istuin- ja seisomapaikat on merkitty kuvaan turkin ja suomen kielillä.

KUVA 2. Turkkilainen oikeussali (Hukuki yardım i.a.)

5.4.3 Rangaistukset

Turkin rikoslain (L CK 5237/2004) 45. pykälässä rangaistukset on jaettu vankeusrangaistuksiin ja sakkoihin. Kovennettu elinkautinen vankeusrangaistus eli kurtushuonerangaistus (ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası) on elämän pituinen. Vanki on erityistarkkailun alaisena koko tuomionsa ajan. Elinkautinen vankeusrangaistus (müebbet hapis cezası) määrätään tuomitun koko elämän ajaksi. Määräaikainen vankeusrangaistus (sürelı hapis cezası) kestää kuukaudesta kahteenkymmeneen vuoteen. Lyhytaikainen vankeusrangaistus (kısa sürelı hapis cezası) voidaan henkilön sosioekonomisen taustan, katumuksen tai rikoksen luonteen vuoksi muuntaa esimerkiksi sakoksi tai yhdyskuntapalveluksi. (L CK 5237/2004.)

Vankeusrangaistukset suoritetaan rangaistuslaitoksissa, joita on syyskuun 2017 tiedon mukaan 384 kappaletta ja niissä on 207.339 ihmistä. Rangaistuslaitokset

ovat suljettuja sekä avoimia ja vankiloita on myös lapsille. (Ceza infaz kurumları genel bilgi 2017.)

Sakkorangaistukset määritellään Turkin rikoslain 52. pykälässä. Sakkoa voidaan määrätä vähintään viiden ja enintään 730 päivän mukaan. Henkilön taloudellinen ja muu elämäntilanne huomioon ottaen sakon määrä vaihtelee 20 ja 100 Turkin liiran päiväveloituksen mukaan. Sakko tulee maksaa vuoden sisällä tuomiopäivästä ja se voidaan jakaa osiin. (L CK 5237/2004.)

6 TUOTEPROSESSIN TULOKSET JA RAPORTOINTI

Termit ja lauseet, joita opinnäytetyön liitteenä olevassa sanastossa on, kerättiin Helsingin käräjäoikeuden istunnoista ja tuomiolauselmista. Istunnot, joista sanastoa kerättiin, olivat rikosasioihin kuuluvat törkeä rikos (27.1.2017) ja pahoinpitely (30.3.2017). Rikosasiat valittiin sen takia, että niissä näytti olevan käräjäoikeuden istuntoaikataulun mukaan ulkomaalaisperäisiä nimiä ja näin ollen saattoi olla myös mahdollisuus seurata tulkin työtä. Valitettavasti vain toisessa istunnossa toimi tulkki ja hänkin tulkkasi ainoastaan rikoksen uhrin lausunnot.

Rikosasiat ovat Hallituksen esityksen mukaan (HE 39/2015) yleisimpiä oikeustulkkauksista edellyttäviä oikeustoimenpiteitä. Sen lisäksi, että halusin nähdä oikeustulkkauksista, halusin kuunnella rikosasioita. Minusta oli helpompaa ja mielenkiintoisempaa perehtyä rikosoikeuden materiaaliin kuin esimerkiksi riitatapausten materiaaliin. Oikeuden istunnoissa istuminen tai niihin pääseminen ei ollut niin helppoa kuin alussa kuvittelin. Vaikka Hallintolain (L 434/2003) perusteella istuntoja on mahdollisuus mennä kuuntelemaan, ei se käytännössä ollut niin helppoa. Joskus kävi niin, että asianosaiset eivät saapuneet, joten istuntoa siirrettiin. Saattoi käydä myös niin, että istunto oli jo alkanut, vaikka oikeustalon kalenteri näytti muuta, ja sisään ei voinut enää mennä. Parin turhan käräjäoikeuden vierailun jälkeen päätin, että omien työkiireiden alettua ja sanaston laajuuden varmistamiseksi keräisin loput sanat käräjäoikeuden tuomiolauselmista.

Tuomiolauselmien, jos niitä ei ole julistettu salaisiksi, ovat vapaasti yleisön luettavissa käräjäoikeuden kansliassa. Kanslian sihteeri antoi minulle sattumanvaraisesti muutaman tuomiolauselman luettavaksi. Niistä sain kerättyä rikosoikeudellista sanastoa. Sanaston keräämisessä käytetyt tuomiolauselmien on lueteltu sanaston (Liite 1) lähdeluettelossa. Rikosnimikkeitä ovat petos, törkeä huumausainerikos, törkeä pahoinpitely, pahoinpitely ja kunnianloukkaus ja ulkomaalaisrikkomus. Vaikka kerätyt tiedot ovat julkisia, ei rikoksen tekijöiden, oikeuden viranomaisien tai muita sellaisia nimiä, ole tässä mainittu, sillä ne eivät ole opinnäytetyön kannalta olennaisia.

6.1 Tuomioistuimessa havainnointi

Havainnointi tapahtui Helsingin käräjäoikeudessa. Seurasin kahta istuntoa, ja luin kanslian tuomiolauselmia. Tässä kerron käräjäoikeuden kieleen liittyvistä havainnoinneista.

Turkissa voi mennä kuuntelemaan oikeuden istuntoja, mutta en kesälomalla ollessani Turkissa kuitenkaan lomaillut paikoissa, joissa olisi ollut oikeustalo. Muistan kylläkin vuosien takaa tapauksen, jossa olin tulkaamassa suomalaisen ystäväni avioero-oikeudenkäyntiä Ankarassa. Istunto oli kaavamainen, ja tuomari oli hyvin jäykkä. Oikeuden jäsenten kesken ei ollut sellaista sananvaihtoa kuin Helsingin käräjäoikeudessa, vaan salissa oltiin hiirenhiljaa ja kuunneltiin, kun tuomari puhui ja antoi puheenvuorot.

Oikeussalissa on eri ryhmiä, joiden kielenkäyttö eroaa toisistaan. Nämä ryhmät voidaan jakaa lainoppineisiin, maallikkoihin ja tulkkeihin. Lainoppineet käyttävät ammattikieltä, joka sisältää paljon oikeusalan termejä. Maallikko käyttää puhekielen ilmauksia. Jos istunnossa on suomea tai ruotsia osaamattomia osapuolia, tulkataan oikeuden pääpiirteet. Silloin tulkin tehtävänä on välittää lainoppineiden kieli maallikolle. (Isolahti 2013, 113–114.) Seuraavassa esittelen havainnointia, jota tein oikeussalin puhujista.

6.1.1 Tuomioistuimen virkailijat

Rikosoikeudenkäynnin kulkua ohjaa puheenjohtaja (tuomari). Hän jakaa puheenvuoroja ja määrittelee puheenaiheet. Syyttäjällä on päävastuu rikosasian selvittämisestä. Kantaja, eli asianomainen, ja syyttäjä toimivat syytettyä vastaan. Syytetyn puolella toimivat lainopilliset avustajat. Syyttäjä esittää syytöksiä ja todisteita. Vastaja, eli syytetty, pyrkii syytteen hylkäämiseen tai minimirangaistukseen. Syyttäjän ja puolustuksen tehtävänä on esittää tosiseikat ja todistella todistajien ja näyttöjen avulla näitä seikkoja. Tuomari valvoo, että jokainen saa esittää kantansa asiassa. Sen jälkeen asiaan tehdään ratkaisu ja ratkaisu perustellaan.

Istuntojen tehtävä on todistelulla ja väitteillä päästä ratkaisuun. (Isolahti 2013, 93–94.)

Havainnoimani oikeudenkäynnit menivät niin kuin kirjallisuudessa on mainittu. Puheenjohtaja jakoi puheenvuorot ja määritteli puheenaiheen. Hän jakoi puheenvuoron puhuttelemalla vuoron saanutta sanoen ”syyttäjä, olkaa hyvä”. Puheenvuoron saanut sanoi aina ennen puheenvuoroa: ”kiitos, puheenjohtaja”. Kun haluttiin puhutella puheenjohtajaa, hänelle sanottiin ”arvoisa puheenjohtaja” tai ”puheenjohtaja”. Puhe oli koko ajan kohteliasta ja melko usein pyydeltiin anteeksi, jos vaikka halusi vielä puheenvuoron tai jos oli keskeyttänyt jonkun puheenvuoron. Esimerkiksi puheenjohtaja sanoi: ”XXX:n avustaja, en halua johdattelua”, johon avustaja sanoi, ”sori, ei ollut tarkoitus johdatella”. Tähän puheenjohtaja vielä lisäsi: ”anteeksi, en halunnut olla epäkohtelias”. Asianajaja pysyi anteeksi myös asiakkaaltaan. Oli kyse nuoresta mieshenkilöstä, jolle asianajaja sanoi ”anteeksi, että pojittelen”.

Puheenjohtajan usein lausumia lauseita olivat ”kertokaa omin sanoin, mitä tapahtui” ja ”muistutan vakuutuksen tärkeydestä ja muistutan totuudessa pysymisestä”. Em. kahta lausetta käytettiin, kun annettiin asianosaisille puheenvuoro ja kun todistaja oli vannomassa todistajanvakuutusta.

Puhuttelu tapahtui yleensä kolmannessa persoonassa tai teitittelynä. Yhden istunnon alussa syyttäjä teititteli kaikkia, mutta istunnon edetessä ”ote lipsui” ja hän esimerkiksi sinutteli todistajia. Tai ehkä se oli syyttäjän strategia mennä puhujan tasolle. Avustajat sinuttelivat kaikkia muita paitsi puheenjohtajaa ja syyttäjää. Puheenjohtaja, syyttäjä ja asianajajat puhuivat välillä keskenään ammattikieltä, jota oli helppo seurata.

Havainnoimissani istunnoissa käytettiin kysymys- ja väitelauseita. Istunnoissa puheiden objektiivisuus ja subjektiivisuus tuli mielestäni esille melko selvästi. Puheenjohtaja käytti paljon kolmatta persoonaa, teitittelyä ja passiivia puheessaan. Näin puhe oli objektiivista. Syyttäjät pysyivät melko objektiivisina, tosin heidänkin tuli esittää joitakin subjektiivisia argumentteja syytteensä tueksi. Avustajat eivät

olleet objektiivisia siinä mielessä, että he pyrkivät tietenkin puolustamaan syytetyjä kaikin keinoin. Puheet olivat tunteisiin vetoavia ja syytetyt yritettiin esittää uhrin roolissa. Subjektiivisuus näkyi vahvimmiten maallikkojen puheissa. Kaikki käyttivät paljon ilmaisua ”minun mielestäni”.

Syyttäjä, avustajat ja todistajat käyttivät tapahtuneesta pahoinpitelystä sanoja ”hässäkö”, ”mylläkö”, ”kärhämä” ja ”tappelu”. Kaikilla on hiukan eri merkityksiä, mutta kaikista saa sen kuvan, että ihmisiä on ollut kaksi tai useampia.

Puheenvuoroissa värikkäintä kieltä käyttivät asianajajat. Kuten oikeuskieltä käsittelevässä toisessa luvussa mainittiin, on suomen oikeuskieleen jäänyt latinankielisiä ilmauksia. Asianajajan käytti ”in dubio pro reo” -ilmaisua, joka merkitsee rikosprosessissa käytettävää syyttömyysolettamaa. Syyttömyysolettaman mukaan epäiltyä henkilöä on pidettävä syyttömänä kunnes hänen syyllisyytensä on lopullisesti vahvistettu oikeudenkäynnissä (Tieteen termipankki 2016.) Toisessa yhteydessä puhuttiin vulnus-tyyppisestä haavasta. Vulnus on Duodecimin sanakirjan (2000–2017) mukaan ”haava; ulkoisen vamman aiheuttama kudoksen puutos tai irtoaminen toisistaan”. Yhdeltä todistajalta avustaja kysyi ”oliko sun focus lavalle päin?”. Oletan, että tässä oli lainattu englannin kielestä focus-sanaa ja sillä pyrittiin kysymään, oliko todistajan huomio kiinnittynyt lavalle päin. Urheilullista metaforaakin käytettiin. Eli mainittiin, että ”niillä askelmerkeillä mennään”, joka voidaan ymmärtää, että asia jatkuu sellaisena kuin siihenkin asti.

Minulle uusi ilmaisu oli ”juoksukaljat”. Termillä asianajaja tarkoitti oluita, joita syytetyt olivat varastaneet myymälästä ja teon jälkeen juosseet karkuun. Kaikkein mielenkiintoisin ilmaisu oli ”perkeleellinen tasmaanidebiili”, jota asianajaja käytti juoksukaljat varastaneesta asiakkaastaan. Ilmeisesti asianajaja halusi viitata piir-roshahmoon Tasmanian tuholainen, joka englanniksi on Tasmanian Devil. Hahmo on tunnettu siitä, että se on huonokäyttöksinen. Ilmeisesti Tasmanian tuholainen ei ole nykyään kovin tunnettu, koska tietoa siitä ei löytynyt kuin Wikipediassa internetissä. (Wikipedia 2017.) Devil oli asianajajan suussa muuttunut debiiliksi, joka tarkoittaa Kielitoimiston sanakirjan (Kotimaisten kielten keskus 2017) mukaan lääketieteellistä, vanhentunutta termiä ”lievästi kehitysvammaisen”. Puhekielessä debiiliä käytetään haukkumasanana tyhmälle.

6.1.2. Maallikot

Oli mielenkiintoista huomata, että maallikkojen lisäksi avustajat puhuivat puhekieltä. Ehkä tarkoituksena oli se, että maallikot myös ymmärtäisivät asian. Maallikot puhuivat puhekieltä, syytetyt jopa slangia, esimerkiksi toinen syytetty puhui ”broidista” ja ”mutsista”. Jotkin slangimaiset ilmaisut, kuten ”rupesin skannaamaan, että missä kukin menee”, ”paikka oli kuin nuijalla lyöty” ja ”vähän bisset läikky” saattavat olla tulkille haasteellisia. Näitä ilmaisuja ei otettu sanastoon, mutta halusin mainita asiasta tässä opinnäytetyössä, koska ilmaisut ylipäänsä kiinnostivat minua.

6.1.3. Oikeustulkki oikeussalissa

Yritin useamman kerran päästä havainnoimaan sellaista istuntoa, jossa olisi tulkki läsnä. Se ei aina ollut niin helppoa, kuten aikaisemmin jo mainitsin. Yhdessä seuraamassani istunnossa ei ollut tulkkia, koska kaikki puhuivat suomea. Toisessa istunnossa oli mukana todistajan tulkki, joka tulkkasi konsekutiivitulkkauksena vain todistajan puheenvuorot, ei lainkaan salissa käytettyjä puheenvuoroja. Mietin tuolloin oikeustulkkauksen haasteita. Oikeustulkin tulee valmistautua huolellisesti toimenpiteeseen. Hänen on täytynyt valmistautua niin, että hän on tehnyt itselleen sanaston ja lukenut ainakin haastehakemuksen. Oikeussalissa tulkin tulee tulkata kattavasti ja oikein, että tulkattavan oikeus toteutuisi. Ei riitä, että oikeustulkki osaa oikeat termit, hänen tulee osata lukea tilannetta ja miettiä, mitä tulkkausmenetelmää käyttää. Samalla oikeustulkin tulee esiintyä itsevarmasti ja luotettavasti, hänhän edustaa koko tulkkikuntaa.

Rikosoikeudenkäynneistä jäi sellainen mielikuva, että istunnot käytiin hyvässä hengessä ja toisia kunnioittaen. Kantajat vastasivat omasta puolestaan tai avustajan avulla. Istunnossa ei huudeltu toisten päälle ja todistajia ei yritetty hiillostaa vaikeilla kysymyksillä.

6.2 Sanaston kerääminen

Ennen sanastotyön aloittamista minulla ei ollut selkeää kuvaa siitä, miten laajaksi sanasto kasvaisi. Olin ajatellut kerätä vain termejä, mutta seminaarissa lehtori esitti idean siitä, että istunnoissa käytettävät fraasit ja lauseet, voisivat olla mielenkiintoisia. Innostuin ajatuksesta ja aloin etsiä tietoa oikeuden kielestä. En löytänyt haluaamani tietoa, esimerkiksi asianajajien retoriikasta. Päädyin siihen, että keräsin kaikkien puhujien käyttämiä termejä ja lauseita ja tein niistä sanaston.

Sanaston keruu tapahtui havainnoimalla ja kirjoittamalla sanoja ja lauseita ylös. Istunnoissa ja tuomiolauselmissa yleisimmin käytetyt sanat, lauseet, fraasit ja tekijän mielestä mielenkiintoiset ilmaisut kirjoitettiin muistiin. Oikeuden istunnossa termejä kirjattiin käsin vihkoon. Tuomiolauselmien termit kirjattiin suoraan Excel- taulukkosanastoon. Kuten Vilka (2005, 13) sanoo, havainnointi ei ole täydellisen kattavaa, sillä havainnoijan omat mieltymykset ja henkinen tila vaikuttavat siihen, mitä hän havainnoi ja kirjaa ylös. Saatoin siis ohittaa joitakin termejä, koska en kuullut tai ymmärtänyt niitä. Kertyneet termit kirjattiin Excel taulukkoon ja sanastoon poimittiin puheissa tai teksteissä usein ilmaantuneet termit ja lauseet.

Termejä ja lauseita kertyi 393, joista lopulliseen sanastoon (Liite 1) poimittiin 102 termiä ja lausetta tai fraasia. Seminaareissa käydyissä keskusteluissa oli puhuttu, että sanastoon riittäisi noin 80 termiä. Ajattelin, että kun teen sadan termin sanaston, se olisi opinnäytetyön sanastoksi tarpeeksi laaja. Sanastoa laatiessani termien ja lauseiden määräksi muotoutui lopulta 102 kappaletta. Sanoille etsittiin vastaavuus ja määritelmät suomeksi ja turkiksi. Määritelmät suomen kielellä saatiin kaikki suoraan valmiista termipankeista tai sanastoista. Turkin määritelmät saatiin eri lähteistä, jotka esittelen seuraavassa luvussa.

6.3 Sanaston laatiminen

Sanasto koottiin Word-ohjelmaan taulukkoon niin, että sanastossa on käsite ja sen määritelmä suomeksi ja sen jälkeen vastine ja sen määritelmä turkiksi. Vaikka keräsin sanastoa aluksi Excel- taulukkoon, päädyin laatimaan opinnäyte-

työn sanaston Word- taulukkoon. Ratkaisu oli puhtaasti esteettinen, Word- taulukko miellytti enemmän silmääni. Harkitsin myös käsitejärjestelmän luomista, mutta työn edetessä huomasin, että sanaston laajuuden vuoksi käsitejärjestelmä olisi liian laaja tämän opinnäytetyön osaksi.

Suomen kielellä termien määritelmät oli melko helppo löytää, käytin yleensä Kie- litoimiston sanakirjaa (Kotimaisten kielten keskus 2017), Tuomioistuinsanastoa (2001) ja Tieteen termipankkia (2016), mutta joissakin tapauksissa hain määritel- män Rikoslaista (L 39/1889) ja Synonyymisanakirjasta (Suomi Sanakirja 2017). (Liite 1.)

Turkin termien määritelmät olivat hankalampia laatia. Kun oikeusalan suomi- turkki-suomi- sanakirjoja ei ole olemassa, täytyy termiä etsiä joskus englannin kautta. Käytin internetissä löytyviä suomi-englanti-sanakirjoja (IlmainenSa- nakirja.fi 2004–2017, Sanakirja.org i.a. HS i.a, Suomi-englanti-sanakirja 2009– 2017), sen jälkeen etsin turkinkielistä termiä joko Sesli sözlük- (1999-2017) tai Tureng (Tureng Dictionary and Translation Ltd i.a.) -sanakirjasta. Turkin oikeus- ministeriö on laatinut oikeussanakirjan internetiin. Sanastossa on termi ja sen määritelmä. (T.C. Adalet Bakanlığı 2015.). Työn edetessä huomasin, että oikeus- sanakirja oli vielä melko keskeneräinen, ja melko yleisillekin termeille ei löytynyt vastinetta. Oikeuden alalla toimiville henkilöille on julkaistu opas, jossa esitellään oikeusjärjestelmä ja tuomiolaitokset. Oppaan lopussa on myös niukahko sanasto. Sain kuitenkin kerättyä joitakin termejä ja määritelmiä tästä sanastosta.

Jos mistään sanakirjasta ei löytynyt määritelmää, etsin esimerkiksi Turkin kieli- toimiston (TDK i.a) sivuilta yksittäiselle termille määritelmän ja lisäsin sen sanas- toon. Tai sitten etsin määritelmän niin, että etsin termille vastaavuuksia rinnak- kaisteksteistä tai oikeudellisia asiayhteyksiä käsittelevistä teksteistä. Lähteinä käytetyt suomen-, turkin- ja englanninkieliset sanakirjat ovat sanaston lopussa aakkosjärjestyksessä (Liite 1).

Lauseet ja fraasit käännettiin samalla tavalla. Fraasit ovat vakiintuneita ilmaisuja (Suomi Sanakirja 2017). Esimerkiksi oikeudessa lausuttava todistajanvakuutus on vakiintunut ilmaisu (Oikeus.fi 2017 d). Jos lauserakenteita löytyi esimerkiksi

turkinkielisistä laeista tai oikeudellisista lähteistä, käännettiin lause käyttämällä lähteen muotoa, jotta käänös olisi mahdollisimman idiomaattinen. Pyrin kääntämään niin, että turkkilainen lukija ymmärtäisi lauseen. Esimerkiksi todistajan vakuutus jätettiin lähes samaan muotoon kuin turkkilainen vakuutus. Käännetyt lauseet käännettiin tarkoitus, skopos, mielessä. Halusin, että lukija tai tulkattava ymmärtää termin tai lauseen, joten kotoutin tekstiä.

Sanastossa termit ovat Word-taulukossa aakkosjärjestyksessä niin, että ensin vasemmalla on suomenkielinen termi, termin määritelmä kursivoidulla tekstillä ja näiden alla mahdollisesti lauseita, joissa termi esiintyy. Lauseet on eroteltu luettelomerkillä. Taulukon oikeassa sarakkeessa on vastaava turkinkielinen termi, määritelmä kursivoidulla tekstillä ja näiden alla turkiksi käännettyjä lauseita. Termit molemmilla kielillä ovat taulukossa lihavoituina.

Sanakirjalähteet on sanastossa merkitty termin perään eri määrillä tähtiä. Tähti-luokitus ei ole arvoluokitus, vaan tähtiä annettiin lähteille lisää sitä mukaa, kun lähteitä löydettiin. Jos tähdet ovat termin ja sen määritelmän lopussa, tarkoittaa se sitä, että sekä termi että määritelmä ovat samasta lähteestä. Jos sekä termin että määritelmän perässä on tähtiä, niin termi ja määritelmä ovat eri lähteistä. Jos tähti puuttuu, tarkoittaa se sitä, että määritelmä ei ole mistään sanastosta, vaan olen löytänyt sen jostakin rinnakkaistekstistä. Selitän asian seuraavassa luvussa.

Alla oleva esimerkki kuvaa tässä aiemmin esitettyä.

<p>vankeusrangaistus <i>rangaistus, jonka sisältönä on vapauden menettäminen tai rajoittaminen*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ vangittuna pitäminen on tarpeen myös rangaistuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi 	<p>hapis cezası** <i>yasalara göre suçlu belirlenen bir kimseyi cezaevine koyma cezası*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ cezayı uygulamanın gerçekleştirilebilmesi için de hapiste muhafaza edilmesi gerekir
--	---

6. 4 Sanaston laatimisessa esiintyneitä haasteita

Luettelen tässä alla termejä tai lauseita, joille ei löytynyt heti vastinetta jostakin sanastosta vaan lähdettä tuli etsiä ja termin parissa viettää enemmän aikaa. Turkin rikoslaki (L CK 5237/2004) ja Oikeudenkäymiskaari (L CMK 5271/2004) ovat ne lait, jotka määrittelevät rikosoikeuden toimintaa. Rikoslaisissa on määritelty, keitä tai mitä kuuluu rikoslain piiriin, kuten rikoslain virkailijat, rikokset, rikospaikat, seuraamukset ja rangaistuslaitokset. Oikeudenkäymiskaari määrittelee, mitä rikosoikeudessa kuuluu tapahtua. Tarkistin termejä kyseisistä kahdesta laista.

Turkin rikosoikeudessa käytetään avustajana lähes aina asianajajaa, joka on turkiksi avukat. Löysin oikeuden sanakirjasta (Hukuk Sözlüğü 2015) ”termin dava vekili”, joka on suomeksi oikeudenkäynnin edustaja. Edustajaa käytetään ainoastaan sellaisissa paikoissa, joissa ei ole asianajajia kuin alle viisi kappaletta. Edustajalla on samat oikeudet kuin asianajajalla. (Hukuki yardım i.a.)

”Esittää vaatimus” on yleiskielessä toista kuin oikeuskielessä. Oikeuskielessä se tarkoittaa sitä, että tuomioistuimelta pyydetään ratkaisua tai toimenpidettä. Kun Turkissa pyydetään viranomaista tekemään jokin toimenpide, kirjoitetaan ”dilekçe”, joka käännetään ”vetoomus” tai ”pyyntö”. Vetoomuksen eteen kirjoitetaan, mitä haetaan. Tässä sanastossa on termit ”şikayet/suç duyurusu dilekçesi vermek”, joka käännetään ”antaa valitus/rikosilmoituspyyntö”. Erään asianajotoimiston sivuilla on malleja, kuinka edellä mainittuja pyyntöjä tehdään. (Avukat Baran Doğan Hukuk Bürosu 2016.)

Vastineet ilmaisuille ”johdattelleva kysymys” (yönlendirici sorgu), ”kertomuksen uskottavuus” (anlatılanın güvenilir olup olmadığı) ja ”vastaajien nimeämä todistaja” (kendi getirdiği tanık) löytyivät yhdestä ja samasta lähteestä. Tämä lähde on kuulustelutekniikoita käsittelevä teos. (Read 2015, 9-10.)

Kuulemista ilmaiseva termi turkin kielellä vaihtuu sen mukaan, kuka kuulemisen suorittaa. Jos poliisi tai syyttäjä kuulee syytettyä, on termi ”ifade alma”. Jos tuomari tai tuomiolaitos kuulee syytettyä tai vastaajaa on kyseessä termi ”sorgu”. (Yılmaz i.a.)

”Kokonaisharkinta” terminä oli vaikea. Vaikka termiä käytetään monessa yhteydessä, niin sille ei löytynyt määritelmää suomenkielisissä lähteissä. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta (L 380/2006) 146. pykälässä mainitaan kokonaisharkinta silloin, kun

käännyttämistä ja maasta karkottamista sekä maahantulokiellon määräämistä ja pituutta harkittaessa on otettava huomioon päätöksen perusteena olevat seikat sekä asiaan muutoin vaikuttavat seikat ja olot kokonaisuudessaan.

Voidaan siis olettaa, että kokonaisharkinta on muissakin tapauksissa samanlais-tatoimintaa kuin em. laissa, eli asioiden, todisteiden yms. kokonaisuuden huomi-onottamista. Kokonaisharkinta-termiä turkinkielinen vastine ”hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi” on Oikeudenkäymiskaaresta (L CMK 5271/2004), se käännetään ”arviointi oikeuden puitteissa”. Termi esiintyy sellaisissa yhteyksissä, joissa puhutaan rangaistuksen määräämisestä ja siitä, mitä pitäisi ottaa huomioon rangaistusasiassa.

”Käräjäoikeus”- termi on vaikea, koska vastaavaa tuomioistuinta ei Turkissa ole. Suomalaisen käräjäoikeuden tehtävät on Turkissa jaettu siviili- ja rikostuomiois-tuimiin. Rikosasioita käsitellään rikostuomioistuimen lisäksi myös muissa tuomio-istuimissa. Suomenkielinen käänös tulisi miettiä aina käsiteltävän rikoksen kohdalla. Tässä sanastossa olevat termit on kerätty rikosoikeuden piiriin kuuluvista rikoksista, joten tässä sanastossa käytetään käräjäoikeudesta käännöstä ”asliye ceza mahkemesi”, joka on sanasta sanaa ensi asteen rangaistustuomioistuin. Asliye ceza mahkemesi-tuomioistuimen perustaminen, tehtävät ja valtuudet on määritelty ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuinta koskevassa laissa (L 5235/2004). Sesli sözlük-sanakirja (1999–2017) antaa käräjäoikeudelle vastineeksi ”yerel mahkeme” ja sitä on käytetty myös Infopankin (Infopankki. fi i.a.) turkinkielisillä sivuilla. ”Yerel mahkeme” voitaisiin kääntää ”paikallinen tuomiois-tuin”, joka terminä vastaa käräjäoikeuden toimintaa. Se voidaan sekoittaa kuiten-kin Turkin toisen asteen tuomioistuimeen ”bölge mahkemesi”, joka voidaan kääntää ”alueellinen tuomioistuin”. ”Alt mahkeme”-termiä on käytetty esimerkiksi Info-pankin sivuilla kun kyseessä on käräjäoikeus. Termin käänös suomeksi on ”ali-oikeus”, joka on mielestäni parempi termi kuin ”paikallinen tuomioistuin” (yerel mahkeme).

”Palkkio”-termiä ei suoranaisesti ole turkin kielessä, vaan termillä ”ücret” voidaan kääntää niin palkkio, palkka, hinta, maksu jne. Esimerkiksi asianajajalle maksettava palkkio on ”ücret-i vekâlet” tai ”avukatlık ücreti” (Adliye personeli el kitabı (2013).

”Perusmuotoinen huumausainerikos” ja ”perusmuotoinen rangaistus” termeinä ovat yleisiä, mutta niiden määritelmiä suomen kielessä ei löytynyt. Turkin kielellä Turkin rikoslaissa (L CK 5237/2004) ovat vastaavat termit ”uyuşturucu suçunun temel şekli” ja ”temel ceza”. Toinen termi on muodossa ”huumausainerikoksen perusmuoto” ja toinen termi on muodossa ”perusrangaistus”. Se, miksi termit ovat erilaisessa muodossa, ei tässä selvinnyt. Sanastossa termit ovat samassa muodossa kuin Turkin rikoslaissa.

”Päiväsakko”-termiä ei ole turkin kielessä, joten sille piti löytyä selittävä käännös. Suuressa turkkilaisessa Milliyet-sanomalehdessä (2017) oli juttu suomalaisesta liikemiehestä, joka oli joutunut maksamaan päiväsakkoa liikennesrikkeestä. Lehdessä oli käytetty ilmaisua ”gelir düzeyine göre ceza”, eli ”tulotasoon verrattava sakko”. Englanniksi käytetään monissa sanakirjoissa ilmaisua ”unit fine”, eli ”yksikkösakko”, mutta termi ei sinällään välitä termin sisältävää ajatusta. Päädyin ”tuomita päiväsakkoon”–ilmaisussa käännökseen ”günlük gelir düzeyine göre cezaya hükmolunmak” eli ”tuomita päivittäisen tulotason mukaiseen sakkoon”.

Suomen keskusrikospoliisia vastaava laitos Turkissa on ”Kriminal Daire Başkanlığı”. Sen internetsivuilla on esitelty rikosteknisten laboratorioden toiminta. (Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı 2013.) Vastine rikosteknisen laboratorion lausunnolle on lainattu suoraan kyseisiltä sivuilta.

”Tuomiopäivällä” tarkoitetaan päivämäärää, jolloin asiasta annetaan tuomio. Se käännettiin sanastoon ”karar tarihi” (päätöspäivämäärä). ”Tuomiopäivä” on myös uskonnollinen ilmaisu. Kristinuskossa se tarkoittaa maailman viimeistä päivää, jolloin Kristus tuomitsee elävät ja kuolleet viimeiseen tuomioon (Evl.fi i.a.).

”Todistelu” on Kielitoimiston sanakirjan mukaan oikeudellinen termi, joka tarkoittaa oikeudenkäynnissä asianosaisten esittämiä todisteita (Kotimaisten kielten

keskus 2017). Tieteen termipankin (2016) mukaan todistuskeinot ovat menetelmiä, joita asianosainen käyttää vakuuttaakseen tuomioistuimen oman kantansa oikeutuksesta. Suomessa oikeudenkäynnissä on viisi eri tapaa todistella. Näitä ovat todistajien todistelu, asianosaisen kuuleminen todistelutarkoituksessa, asiantuntijatodistelu, asiakirjatodistelu ja katselmus. Kolme ensimmäistä kuuluvat henkilötodistelun piiriin ja asiakirjatodistelu sekä katselmus kuuluvat reaalisten todisteiden piiriin.

Turkin oikeudenkäymiskaaren 55. pykälässä (L CMK 5271/2004) mainitaan "todistajanvakuutus" (tanığa verilecek yemin). Todistajanvakuutus on melkein sama kuin Suomenkin käyttämä vakuutus, ja se on "Bildigimi dosdoğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim" (Vannon kunniani ja omantuntoni kautta, että kerron totuudenmukaisesti sen, minkä tiedän). Sen lisäksi oikeudenkäymiskaaren 54. pykälän mukaan todistajan tulee lausua vielä todistelun jälkeinen vakuutus "Bildigimi dosdoğru söyledigime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim." Lauseilla on eroa vain aikamuodoissa, ensimmäinen lausutaan futurissa, jälkimmäinen menneessä aikamuodossa. Käänsin suomalaisen todistajanvakuutuksen turkkilaisen vakuutuksen alkuperäistä muotoa kunnioittaen. Lisäsin käännökseen "mitään salaamatta ja lisäämättä"-kohdan.

Şiirtin valtiollisen vankilalaitoksen sivuilla puhutaan paikallisesta yhdyskuntapalvelusta, ja siitä käytetään nimitystä "kamu hizmet cezasi". Termi voidaan kääntää "valtion palvelurangaistus". Rangaistus on samantyyppinen kuin Suomessa. Se voidaan suorittaa, jos rangaistus on lyhyt, henkilö on itse suostunut maksutta työskentelemään palvelussa ja työn pitää olla yleishyödyllistä. (Test Adliyesi Resmi Web Sitesi 2013.)

Vahinkoilmoitus-termiä käytettiin oikeudessa ilmaisemaan ilmoitusta, jonka kantaja oli tehnyt, kun hän oli hakenut oikeutta. Kun yritin etsiä termiä, "vahinkoilmoitus" viittasi aina vahinkoon, joka ilmoitetaan vakuutusyhtiölle. Vahinkoilmoitus on turkiksi "hasar beyanı", joka kääntyy suoraan sanoista "vahinko" ja "ilmoitus".

Rikollisilla on oma slanginsa, jota maallikko tai tulkki ei voi ymmärtää. Tuomiolauselmissa eteeni tuli kaksi tällaista termiä. "Kola" on rikollisslangilla kokaiini,

kun taas ”kola” turkiksi tarkoittaa kolajuomaa. ”Mämmi” on suomen kielellä reaalia (lähdekielelle ja -kulttuurikielelle ominainen piirre), johon ei ole helppo löytää vastinetta muilla kielillä. Rikollislangilla ”mämmi” on kuitenkin ekstaasitabletti, kuten myös mässykin (Helsingin KäO 2017, R 17/3494).

Valmis sanasto tarkistutettiin kolmella turkin kieltä osaavalla kääntäjällä ja tulkilla. Korjaukset tehtiin heidän mielipiteitään kuunnellen. Opinnäytetyö ja sen sanasto julkaistaan elektronisessa muodossa Theseus-tietokannassa, jossa se on kaikkien saatavilla internetissä.

7 POHDINTA

Tässä opinnäytetyössä laadittiin rikosoikeuden suomi–turkki-yleissanasto. Sanastossa on 102 termiä, niiden määritelmät ja lauseita, joissa termejä käytetään sekä fraaseja. Sanasto on laadittu Word-taulukoon.

Halusin tehdä sanaston oikeuden alalta, koska olen kiinnostunut oikeudesta ja katsoin, että oikeudessa käytettävien termien kerääminen ja niille vastineiden löytäminen olisi melko vaikeaa. En ole opiskellut oikeustiedettä, mikä oli sinänsä haasteellista termien ymmärtämiselle. Mietin, riittääkö turkin kielen taitoni sanaston tekemiseen, mutta uskon, että se riitti. Luin paljon lakitekstejä, joten harjaannuin ymmärtämään lakikieltä. Turkin oikeusjärjestelmä ei ollut minulle tuttu, mutta oli mielenkiintoista tutustua siihen. Opin samalla hyödyllisiä termejä. Työ oli ajoittain vaikeaa, mutta kun jostakin sitten lopulta oikea vastine löytyi, niin sain tuntee onnistumisen iloa.

Opinnäytetyön tietoperustaosassa on kuvailtu muun muassa sanastotyön perusteet. Tässä opinnäytetyössä sanaston tekemisessä noudatin sanastotyötä siltä osin, että keräsin termejä tai käsitteitä. En luonut itse määritelmiä, koska ne löytyivät käytetyistä lähteistä. Olin ajatellut aluksi tehdä myös käsitejärjestelmän, mutta työn edetessä ymmärsin, että se olisi ollut aika laaja aihe jo muutenkin laajan materiaalin käsittelyyn. Teoreettisessa osassa puhuttiin havainnoimisesta tutkimusmenetelmänä. Koska sanastossa oli myös käännöksiä, oli teoriaosuudessa esitelty tunnetuimpia käännösteorioita.

Tuotteen valmistamisen kuvauksessa kerrottiin, miten menetelmiä sovellettiin käytännössä. Käytännön työ koostui havainnoinnista, kirjaamisesta, sanastotyön tekemisestä, kääntämisestä ja rikosoikeudellisen suomi–turkki-sanaston laatimisesta.

Keräsin termejä ja lauseita sekä fraaseja aluksi havainnoimalla kahta Helsingin käräjäoikeuden istuntoa. Havainnointi oli tarkkailevaa havainnointia. Istuin ulkopuolisena katsojana oikeussalissa, ja kirjoitin huomioitani ylös. Olin huolissani,

että oikeussalissa keräämäni materiaali ei riittäisi ja sen tähden keräsin sanastoa vielä käräjäoikeuden kanslian tuomiolauselmissä. Termejä kertyi loppujen lopuksi aika suuri määrä, joten rajasin sanastoa kaikkein useimmin esiintyneisiin ja itselläni mielenkiintoa herättäneisiin termeihin ja lauseisiin. Alun perin sanastossa oli 393 termiä, lopullisessa sanastossa niitä on 102 kappaletta. Näin jälkikäteen ajatellen, oikeussalin materiaali olisi riittänyt, jos olisin alun perin suunnittelut sanastotyötä tarkemmin. Ajattelen, että esimerkiksi yhdessä istunnossa asianajajan käyttämä kieli olisi ollut riittävä yhden opinnäytetyön sanastoksi. Ongelma oli työn aiheen rajauksessa, mutta opinnäytetyö on oppimisprosessi, ja nyt osaisin paremmin suunnitella samanlaisen sanaston työaikataulun ja rajauksen.

Termien lisäksi sanastossa on lauseita ja fraaseja, joita oikeudessa käytetään. Lauseet käännettiin ajattelemalla tulkittavaa turkinkielistä puhujaa. Käännöksillä oli tarkoitus, skopos. Käännökset olivat kotouttavia, jotta tulkittava ymmärtäisi käsitteen paremmin. Fraasit ovat käytännössä vakiintuneita lauseita, ja oikeudessa niitä käytetään melko usein. Esimerkiksi todistajanvakuutus on kaavamainen fraasi, ja se toistuu aina samanlaisena. Tekemäni käännös toivottavasti auttaa turkinkielisiä tulkkia tulkkimaan vakuutuksen aina samalla tavalla.

Sanastolle oli tarvetta, koska Suomessa on vähän suomi–turkki- sanakirjoja ja erikoisaloilta niitä ei ole ollenkaan. Tulkkaustoimistoissa ei ole ainakaan oman kokemukseni mukaan, sanastoja, joita tulkit voivat käyttää vaan kaikki luovat omia sanastoja. Tämän sanaston tehtävänä on helpottaa tulkkia, kääntäjiä ja tulkkiopiskelijoita valmistautumisessa ja kentällä tapahtuvassa työssä. Sanaston tehtävänä on myös tarjota termien vastaavuuksia, jotta niitä käytettäisiin yhtenäisesti. Näin oikeustulkkausessa tulkkausymmärrettävyys paranisi, kun tulkit käyttäisivät aina samaa termiä. Tietenkin tämä edellyttää sitä, että termi on sanastossa oikein. Uskon, että tätä sanastoa voisivat muunkieliset tulkit myös käyttää mallina laatiessaan sanastoa.

Koska yhteisiä sanastoja tai sanakirjoja ole, voisi tulevaisuudessa kehittää internetissä tulkkien saatavilla olevan oikeussanaston. Jos tällainen sanasto laadittaisiin, siinä olisi hyvä olla mukana lainoppineita sanaston laatijoiden kanssa. Vas-

taavia sanastoja voitaisiin kehittää poikkitieteellisenä yhteistyönä niin, että esimerkiksi oikeustieteen ja oikeustulkkauden opiskelijat kehittäisivät yhdessä erikoisan sanaston jollekin oikeuden alalle. Uskoisin, että jatkossa olisi tarvetta Tuomioistuin-sanaston muille kieliversioille. Tai sitten Suomen oikeusjärjestelmän rikosnimikkeet voisi kerätä sanastoksi ja laatia niille erikielisiä vastaavuuksia. Jatkossa voisin laatia sanaston, johon tulisi esimerkiksi tuomioistuinasteet ja rikosprosessikaavio suomeksi ja turkiksi. Jos en itse työhön ryhtyisikään, olisi tässä miettimisen aihetta jollekin muulle.

Tulen saamaan opinnäytetyöstä palautetta. Valmis opinnäytetyö arvioidaan seminaarissa ja lehtori antaa arvosanan. Kollegat arvioivat tuotetta. Opinnäytetyön paras arvioija olen kuitenkin minä itse. Opinnäytetyön tekeminen on prosessi, jonka aikana on tarkoitus oppia sellaista, jota sitten työelämässä käytännössä tulee tarvitsemaan.

Ensinnäkin tätä opinnäytetyötä tehdessä opin työn rajaamisen ja töiden aikatauluttamisen. Aika on rajallista ja se myös kuluu yllättävän nopeasti. Toiseksi opin sanastotyön tekemisestä paljon, mikä auttaa merkittävästi tulkin työssä. Opin etsimään termeille vastineita eri lähteistä, vertailemaan termejä ja lähteitä keskenään. Ymmärrän käsitekartoista sen, että termille on ylä- ja alakäsitteitä. Tätä tietoa voin suoraan soveltaa tulkin työssä kun etsin mielessäni vastinetta tuntemattomalle käsitteelle. Opin kääntämisestä, että kääntäessä kääntäjä aina valitsee jonkin tyyppisen strategian kääntäessään vieraalle kielelle. Kääntäminen, kuten tulkkauskin, on paljon muuta kuin pelkkää vieraan kielen osaamista. Niin tulkki kuin kääntäjä ovat viestinnän taitajia, joiden täytyy hallita monta tehtävää yhtä aikaa.

Lopuksi, sanaston laatiminen toteutti asioimistulkin ammattisäännösten viimeistä kohtaa siitä, että asioimistulkki kehittää koko ajan ammattitaitoaan. Tämä sanasto auttaa niin minua kuin työtovereitanikin kehittymään tulkin ammatissa.

LÄHTEET

- Adliye personeli el kitabı (2013). Mahkeme yönetimi sisteminin güçlendirilmesi projesi. Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi. Ankara. Saatavilla 4.10.2017 <http://www.hukukiyardim.gov.tr/kitap.pdf>
- Ceza infaz kurumları genel bilgi (2017). T.C. Adalet Bakanlığı. Ceza ve Tevkifhaneleri Genel Müdürlüğü. Saatavilla 4.10.2017 <http://www.cte.adalet.gov.tr/>
- CIA. The World Factbook. The Middle East. Turkey. Saatavilla 9.8.2017 <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html>
- Colin, J., Morris, R. & Villiers, P. (1996). Interpreters and the legal process. Hampshire. Waterside Press.
- D 64/2010 EU. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi oikeudesta tulkkaukseen ja käännöksiin rikosoikeudellisissa menettelyissä. Saatavilla 16.8.2017 <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/PDF/?uri=CELEX:32010L0064&from=FI>
- Diakonia- ammattikorkeakoulu (2017). Oikeustulkkaukseen valmisteilla uusi erikoistumiskoulutus. Saatavilla 17.8.2017 <http://www.diak.fi/diaknyt/ajankohtaiset/Lists/Viestit/Post.aspx?ID=593>
- Eduskunta (2013). Suomen perustuslaki ja Eduskunnan työjärjestys. Eduskunnan kanslian julkaisuja 1/2013. Saatavilla 9.8.2017 https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/julkaisut/Documents/ekj_1+2013.pdf
- Finto (2017). Suomalainen asiasanasto ja ontologiapalvelu. YSA–Yleinen suomalainen asiasanasto. Saatavilla 30.10.2017 <https://finto.fi/ysa/fi/search?clang=fi&q=oikeustulkkaus&vocabs=>
- Forsnet (2000). Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti. TBMM / Düzenli ordu. Anayasalar. Saatavilla 4.10.2017 <http://www.ataturk.net/mmuc/anayasa.html>
- Grönfors, M. (2015). Havaintojen teko aineistonkeräyksen menetelmänä. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola. *Ikkunoita tutkimusmetodeihin: 1, Metodien*

- valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (4. uud. ja täyd. p.). (s. 146–163). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Hale, S. B., Ozolins, U., & Stern, L. (2009). *The critical link 5: Quality in interpreting - a shared responsibility*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- HE 39/2015 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oikeustulkintakirjastoista. Saatavilla 17.8.2017 https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_39+2015.aspx
- Hukuki yardım. Duruşma salonu nasıldır? UYAP. Ulusal yargı ağı projesi. Türkiye'de mahkeme yönetimi sistemine destek projesi. Saatavilla 24.10.2017 http://www.hukukiyardim.gov.tr/myd_brosurler/durusma-salonunasildir.pdf
- Hytönen, N. (2006). Käännösteorioiden kirjo kääntäjän työvälineeksi. Teoksessa N. Hytönen, T. Rissanen, N. Hyvönen, U. Veitonen, N. Hytönen & R. Roslöf (2006). *Käden käänteessä: Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä*. (s.66–83). Helsinki: Finn Lectura.
- Iisa, K., & Piehl, A. (1992). *Virkakielestä kaikkien kieleen*. Helsinki. VAPK-kustannus.
- Ismail, A. (2013). Turkish judicial system. Bodies, duties and officials. The Ministry of Justice of Turkey, The Department for Strategy Development. Saatavilla 9.8.2017 http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/profiles/Turkish_judicial_system_en.pdf
- Isolahti, N. (2013). *Tulkkauksen tarkkuus rikosoikeudenkäynnissä - saavuttamaton ihanne*. Väitöskirja. Tampere. Tampere University Press.
- Kotimaisten kielten keskus (2017). Kielitoimiston sanakirja. Saatavilla 31.10.2017 <https://www.kielitoimistonanakirja.fi/>
- Kustannus Oy Duodecim (2000–2017). Duodecim Terveysportti. Lääketieteen termit. Saatavilla 31.10.2017 <http://www.terveysportti.fi/sovellukset/sanakirjat/#/q/vulnus>
- L 423/2003. Kielilaki. Saatavilla 16.8.2017. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>
- L 434/2003. Hallintolaki. Saatavilla 16.8.2017 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>

- L CK 5237/2004. Türk Ceza Kanunu. Saatavilla 4.10.2017 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
- L CMK 5271/2004. Ceza Muhakemesi Kanunu. Saatavilla 27.8.2017 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf>
- L T.C. Anayasasi 2709/1982. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasi. Saatavilla 9.8.2017 https://www.tbmm.gov.tr/anayasa/anayasa_2011.pdf
- Laitinen, H. (1998). *Havainnointitutkimuksen perinteiset koulukunnat*. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Mattila H. (2000). Oikeuslingvistiikka. Teoksessa *Oikeusjärjestys.Osa 1* /toimitanut R. Haavisto. Rovaniemi. (s.111–172). Lapin yliopisto, 2007. Lapin yliopiston oikeustieteellisiä julkaisuja; 47.
- Mattila, H. E. S. (2002). *Vertaileva oikeuslingvistiikka*. Helsinki. Lakimiesliiton kustannus.
- Mattila, H.E.S. (1999). Oikeusvertailun lingvistiset hankaluudet. Teoksessa A. Jyränkö (toim.) *Oikeus ja oikeudellinen ajattelu monikielisessä maailmassa*. (Turun yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. no 7). (s.107–118). Turku: Turun yliopisto.
- Melander, S. (2010). *Rikosoikeus 2010-luvulla*. Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan julkaisuja. Helsinki: Yliopistopaino.
- MSI Aylık Savunma Teknolojileri Dergisi (2017). TSK'nın Şubat 2017 Personel Mevcutları. Saatavilla 30.10.2017 <http://www.milscint.com/tr/tsknin-subat-2017-personel-mevcutlari/>
- Oikeus.fi (2017a). Tuomioistuimet. Käräjäoikeudet. Saatavilla 25.8.2017 <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index.html>
- Oikeus.fi (2017b). Tuomioistuimet. Käräjäoikeudet. Rikosasiat. Seuraamukset Saatavilla 4.10.2017 <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/seuraamukset.html>
- Oikeus.fi (2017c). Käräjäoikeudet. Rikosasiat. Pääkäsittely. Saatavilla 24.10.2017 <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/rikosasiat/paakasittely.html>
- Oikeus.fi (2017d). Todistajana oikeudenkäynnissä. Saatavilla 25.11.2017 <https://oikeus.fi/fi/index/esitteet/todistajanaoikeudenkaynnissa.html>
- Oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä. oikeusjärjestys.doc. Saatavilla 8.8.2017 staff.hamk.fi/~asarviharju/oikeustperusteet/oikeusjarjestys.doc

- Oikeusministeriö. Vastuualueet. Rikos ja rangaistus. Rikosoikeus. Saatavilla 25.8.2017 <http://oikeusministerio.fi/rikosoikeus>
- Oikeustulkkauksen selvityshanke (2008). Asiantuntijaryhmän raportti opetusministeriölle. Saatavilla 16.8.2017 <https://sktl-fi-bin.directo.fi/@Bin/63882fd384ebb3975bfa0c0415abb0a1/1502874552/application/pdf/35804/Oikeustulkkausraportti.pdf>
- Opetushallitus. Kasvatus, koulutus ja tutkinnot. Oikeustulkki- ja kirkkirekisteri. Saatavilla 17.8.2017 http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/oikeustulkki- ja_kirkkirekisteri
- Rikosseuraamuslaitos (2014). Seuraamukset & säännökset. Rikosprosessin kulku. Saatavilla 16.8.2017 <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset.html>
- Rikosuhripäivystys (2014). Ohjeita rikosasian todistajalle. Oikeusministeriö. Saatavilla 28.3.2017 <http://www.riku.fi/fi/oppaat+ja+ohjeet/ohjeita+rikosasian+todistajalle/>
- Ruppel, K. (2013). Maahanmuuttajille laadittavat sanakirjat ja etiikka. Teoksessa L. Tyysteri & K. Lehtosalo. *Hyvä sanakirja. Tieteellisiä, käytännöllisiä ja eettisiä näkökulmia leksikografiaan.* (s.94–112). Turku: Turun yliopisto.
- Semantix. Oikeustulkkaus on todellinen taitolaji. Saatavilla 16.8.2017 <https://www.semantix.fi/blogi/oikeustulkkaus-on-todellinen-taitolaji/>
- Sesli Sözlük (1999–2017). Sözlük, Çeviri ve Kelimeye Dair Her Şey–Sesli Sözlük. Saatavilla 4.11.2017 <https://www.seslisozluk.net/>
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (2017a). Oikeustulkin etiikka. Saatavilla 16.8.2017 <https://www.sktl.fi/@Bin/952493/Oikeustulk.16.pdf>
- Suomen kääntäjien ja tulkkien liitto (2017b). Tulkkausta eri tilanteissa. Oikeustulkkaus. Saatavilla 16.8.2017 https://www.sktl.fi/kaantaminen_ja_tulkkaus/tulkiksi/tulkkausta-eri-tilanteissa/
- Suomi Sanakirja (2017). Synonyymit.fi. Saatavilla 4.11.2017 <https://www.synonyymit.fi/>
- Suonuuti, H. & Suhonen, S. (2012). *Sanastotyön opas* (2. korj. p.). Helsinki: Sanastokeskus TSK.
- T.C. Adalet Bakanlığı (2015). Hukuk sözlüğü. Saatavilla 28.3.2017 <http://www.sozluk.adalet.gov.tr/>

- TAKK Tampereen Aikuiskoulutuskeskus (2011). Koulutus. Oikeustulkin erikoisammatti-tutkinto. Saatavilla 17.8.2017 http://www.takk.fi/koulutus/koulutukset/oikeustulkin_erikoisammattitutkinto.html
- Tampereen yliopisto (2016). O-ERKO. Saatavilla 28.3.2017 <http://www.uta.fi/ltl/o-erko.html>
- Tieteen termipankki (2014). Oikeustulkkaus. Saatavilla 16.8.2017 <http://tieteen-termipankki.fi/wiki/Nimitys:oikeustulkkaus>
- Tieteen termipankki (2015). Valtiovallan kolmijako-oppi. Saatavilla 23.10.2017 http://tieteentermipankki.fi/wiki/Oikeustiede:valtiiovallan_kolmijako-oppi
- Tieteen termipankki (2016). Saatavilla 28.3.2017 <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu>
- Tuomioistuinsanasto (2001). Saatavilla 28.3.2017 <http://www.finlex.fi/data/muut/saadkaan/tuomio.pdf>
- Türk Hukuk Sitesi (1997–2016). Yakalama ve Gözaltı. Saatavilla 15.11.2017 http://www.turkhukuksitesi.com/makale_734.htm
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Resmi İnternet Sitesi. Türkiye Büyük Millet Meclisi Millet-vekilleri Dağılımı. Saatavilla 9.8.2017 https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim
- Wikipedia (2017). Tasmanian tuholainen (piirroshahmo) Saatavilla 31.10.2017 [https://fi.wikipedia.org/wiki/Tasmanian_tuholainen_\(piirroshahmo\)](https://fi.wikipedia.org/wiki/Tasmanian_tuholainen_(piirroshahmo))
- Vilka, H. (2005). *Tutki ja kehittä*. Helsinki: Tammi.
- Vilka, H. (2014). *Tutki ja havainnoi*. Saatavilla 28.3.2017 <http://hanna.vilka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-havainnoi.pdf>

LIITE1: RIKOSOIKEUDELLINEN YLEISSANASTO SUOMI–TURKKI

<p>ansionmenetys ansio työllä hankittu tulo, ansiotulo**</p> <p>□ vaatia korvausta ansionmenetyksestä**</p>	<p>gelir kaybı gelir bir kimseye veya topluluğa belli zamanlarda, belli yerlerden gelen para, varidat* kayıp -ybı kaybolma, yitme, yitim*</p> <p>□ gelir kaybı için tazminat talep etmek</p>
<p>asianomistaja rikoksella loukattu taho*</p> <p>kantaja oikeudenkäynnin asianosainen, joka esittää kanteen**</p> <p>□ asianomistajan kertomusta voidaan pitää luotettavana</p>	<p>müşteki şikayette bulunan, şahsî davacı. ilgili makama derdini aktaran****</p> <p>davacı dava eden kimse, savlayıcı, müddei*</p> <p>□ müştekinin beyanının güvenilir olduğu değerlendirilebilir</p>
<p>avunanto oik. osallistuminen rikokseen muulla tavoin kuin täytäntöön panijana t. yllyttäjänä**</p>	<p>yardakçılık yardakçı kötü işlerde birine yardım eden kimse*</p>
<p>avustaja avustaa auttaa, antaa apua, olla apuna, apulaisena. Avustaa päämiestään oikeudenkäynnissä**</p>	<p>dava vekili avukat sayısı beşten az olan yerlerde avukat yetkisini taşıyan meslek adamı****</p> <p>müdafi savunman, vekâlet ilişkisi olmaksızın yasa gereği şüpheli ve sanığı savunan avukata verilen yasal isim*****</p>
<p>esitutkinta selvityksen hankkimista epäillystä rangaistavaksi säädetyistä teosta mahdollisen syyteharkinnan suorittamista ja rikosoikeudenkäynnin valmistelua varten*</p>	<p>hazırlık tahkikatı (soruşturması)** soruşturma kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi*****</p>
<p>erehdyttää johtaa harhaan, harhauttaa, eksyttää**</p> <p>□ erehdyttämistarkoitus</p>	<p>(adaleti) yanılmak** yanılmak -i yanılmasına yol açmak*</p> <p>□ adaleti yanılmama niyeti</p>
<p>esittää vaatimus tuomioistuimelle kohdistettu pyyntö ratkaisusta tai toimenpiteestä***</p>	<p>şikayet / suç duyurusu dilekçesi vermek dilekçe bir dileği bildirmek için resmî makamlara sunulan, imzalı ve adresli, pullu veya pulsuz yazı, istida, arzuhâl*</p>
<p>haastehakemus haasteen pyytäminen tuomioistuimelta. Haastehakemus tarkoittaa samalla toimenpidettä, jolla kantaja aloittaa oikeudenkäynnin*</p>	<p>davetiye duruşmaya çağrı kâğıdı*****</p>

<p>henkilötodistelu <i>menetelmä, jolla asianosainen voi pyrkiä vakuuttamaan tuomioistuimen oman kantansa oikeutuksesta (vaatimustensa tueksi esittämien perusteiden olemassa olosta) *</i></p>	<p>sorgu <i>Ceza Muhakemeleri Usul Kanunu'na göre, sanığın araştırma konusu olayla ilgili olarak yargıç karşısındaki beyanı, istintak*</i></p> <p>ifade alma <i>Kolluk ve Cumhuriyet savcısının kendisine isnat edilen fiil bakımından şüpheliyi dinlemesi ifade alma iken, şüphelinin veya sanığın hâkim veya mahkeme tarafından dinlenmesi sorgudur</i></p>
<p>johdatella <i>johdattaa; ohjata, opastaa, johtaa, viedä jhk**</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ johdatteleva kysymys 	<p>yönelmek <i>-i, -e bir şeye belli bir yön vermek, yönelmesini sağlamak, çevirmek, tevcih etmek</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ yönlendirici sorgu
<p>kertomuksen uskottavuus <i>kertomus: julkinen, virallinen selostus, selonteko**</i> <i>uskottavuus: uskottava, todentuntuinen, vakuuttava**</i></p>	<p>anlatılanın güvenilir olup olmadığı <i>anlatılanın inandırıcılığı</i></p>
<p>kiistää <i>vastapuolen ilmoitus tuomioistuimelle siitä, että hän vastustaa kannetta, syytettä tai esitettyjä vaatimuksia***</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ kiistää aiheutunut väkivalta □ kiistää jyrkästi 	<p>inkâr etmek <i>yaptığı bir işi, söylediği sözü veya tanık olduğu bir şeyi yapmadığını, bilmediğini, görmediğini söylemek, yaptığını saklamak, yadsımak*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ uygulanan şiddeti inkâr etmek □ şiddetle inkâr etmek
<p>kokonaişharkinta <i>kokonaisuuden huomioonottaminen</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ kokonaisarvioinnin lopputulos 	<p>hükümleri çerçevesinde değerlendirilmesi <i>bütünlüğü sağlamak</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ genel hükümlere göre değerlendirilmesinin sonucu
<p>kuulohavainto <i>havaitsemalla tehty huomio t. mielle todellisiksi tajutuista asioista; tav. tutkimistarkoituksessa tehty huomio. Kuulo-, näkö-, tutkahavainto**</i></p>	<p>işitsel algılama*** <i>işitsel İşitilme ilgili*</i> <i>algılama algılamak işi, idrak, idrak etme*</i></p>
<p>käräjäoikeus <i>ensimmäisen oikeusasteen yleinen tuomioistuin**</i></p>	<p>asliye ceza mahkemesi <i>adlî yargı ilk derece mahkemeleri, hukuk ve ceza mahkemeleridir</i></p>
<p>lieventämisperuste <i>lieventämisperusteet ovat seikat, jotka oikeudessa vaikuttavat rangaistukseen alentavasti, lieventävät asianhaarat**</i></p>	<p>kanuni hafifletici nedeni****</p>
<p>menettämisseuraamus <i>omaisuus, joka on ollut rahanpesuun, törkeään rahanpesuun tai tuottamukselliseen rahanpesuun tarkoitettun rikoksen kohteena, on tuomittava valtiolle menetetyksi. Menetetyksi voidaan tuomita myös osa hyödystä***</i></p>	<p>adlî para cezası <i>suç karşılığında uygulanan yaptırım olarak cezalar, hapis ve adlî para cezalarıdır*****</i></p>

<p>menettely <i>oikeudenkäynti rikosasioissa*</i></p>	<p>ceza muhakemesi***** <i>ceza yargılaması</i>****</p> <p>hukuki işlem <i>yasadan kaynaklanan ve hukuk alanında sonuç doğuran işlemler</i>*****</p>
<p>näyttö <i>todisteiden muodostama kokonaisuus jossakin asiassa</i>***</p>	<p>kanıt <i>anlaşmazlık konusu olan şeyde, yargıcın kanıtlarını oluşturan şey, delil*</i></p>
<p>oikeudenkäymiskaari <i>laki- termi on eräissä tapauksissa korvattu vuoden 1734 laissa käytetyllä ilmaisulla kaari. Tämän nimisiä lakeja ovat oikeudenkäymiskaari, maakaari, ulosottokaari ja liikennekaari*</i></p>	<p>Ceza Muhakemesi Kanunu <i>bu Kanun, ceza muhakemesinin nasıl yapılacağı hususundaki kurallar ile bu sürece katılan kişilerin hak, yetki ve yükümlülüklerini düzenler</i>*****</p>
<p>(yleinen) oikeusapupäätös <i>kokonaan tai osittain valtion varoin kustannettava oikeudellisissa asioissa annettava apu, jota voidaan myöntää vähävaraiselle henkilölle</i></p>	<p>adli müzaheret*** kararı <i>adli yardım</i>****</p>
<p>pahoinpitely <i>tahallinen ruumiinvamman t. sairauden aiheuttaminen toiselle</i>**</p> <p>□ pahoinpitelysyyte</p>	<p>kasten yaralama***** <i>kast kanunun suç saydığı bir eylemi ve onu meydana getirecek hareketin sonuçlarını bilerek ve isteyerek işlemek iradesi</i>***** <i>yaralama yaralamak işi*</i></p> <p>□ kasten yaralama iddiası</p>
<p>palkkio <i>kerrallinen korvaus satunnaisesta t. tilapäisestä työstä, palvelusta tms.</i>**</p> <p>□ palkkioasia <i>asia toiminnasta, tapahtumista, olotilasta, ominaisuuksista tms. hahmottuva abstrakti kokonaisuus</i>**</p> <p>□ palkkiovaatimus oikeudelta</p>	<p>ücret <i>iş gücünün karşılığı olan para veya mal* tanık asgarı ücret</i></p> <p>□ ücret ile ilgili konu <i>konu konuşmada, yazıda, eserde ele alınan düşünce, olay veya durum, mevzu, süje*</i></p> <p>□ yargılama giderlerin mahkmeden talep edilmesi</p>
<p>perusmuotoinen huumausainerikos perusmuotoinen rangaistus</p>	<p>uyuşturucu suçunun temel şekli***** temel ceza*****</p>
<p>petos <i>jnk erehdyttäminen hyötymis- t. vahingoittamistarkoituksessa niin, että teon kohteelle koituu taloudellista vahinkoa</i>**</p>	<p>dolandırıcılık***** <i>dolandırıcı olma durumu, ayyarlık*</i></p> <p>hile <i>birini aldatmak, yanıltmak için yapılan düzen, dolap, oyun, ayak oyunu, alavere dalavere, desise, entrika*</i></p>
<p>poliisikuulustelu <i>polisin esitutkinnassa toimittama kuulustelu</i>**</p>	<p>polis soruşturması (tahkikat) <i>suçun işlenmesinden başlayarak yargı verilinceye dek, kolluk, savcı, yargıç yönünden yapılan inceleme, araştırma ve kanıtların toplanması işleminin tümü*</i></p>

<p>puolustaa <i>koettaa osoittaa t. todistaa joku syyttömäksi; toimia t. puhua jkn syytetyn, epäillyn, moititun tms. hyväksi**</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ puolustaja <i>henkilö, jonka tuomioistuin on määrännyt avustamaan epäiltyä esitutkinnassa ja syytettyä oikeudenkäynnissä, avustaja; oikeudenkäyntiavustaja ***</i> □ puolustautumiskulut 	<p>savunmak <i>hareket veya düşünceyi söz ve yazı ile doğru, haklı göstermeye çalışmak. Yapılan bir suçlamaya veya ithama karşı kendi haklı gösterecek sebepler ileri sürmek. Bir kişiyi desteklemek, ona arka çıkmak*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ müdafî <i>savunman, vekâlet ilişkisi olmaksızın yasa gereği şüpheli ve sanığı savunan avukata verilen yasal isim*****</i> □ ücret-i vekâlet <i>avukatlık ücreti*****</i> vekalet ücreti <i>vekillik görevinin ifası nedeniyle alınan ücret; avukatın müvekkilinden ve davayı veya icra takibini lehe bitirmesi halinde diğer tarafça ödenecek olan ücret***</i>
<p>rangaistusseuraamus <i>lainvoimainen rangaistusseuraamus**</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ rangaistusvaatimus <i>rangaistusmääräysmenettely käynnistyy esim. poliisimiehen, kun tämä rikoksesta havaittuaan antaa rikoksesta epäillylle tiedoksi rangaistusvaatimuksen. Rangaistusvaatimuksen antamista edeltää suppea esitutkinta. Rangaistusvaatimus on annettava tiedoksi epäillylle pääsäänt. heti esitutkinnan päätyttyä. Rangaistusvaatimus voidaan antaa myös syyttäjän puolesta, tai sen voi antaa syyttäjä itse*</i> 	<p>cezayı yaptırım <i>hukuken cezai yaptırım gerektiren fiil**</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ cezalandırma talebi <i>iddianamede şüpheli hakkında mahkemeye sunulan ve cezalandırma talebini Cumhuriyet Savcılığı yazısı içermektedir*****</i>
<p>rikoksen tunnusmerkistö <i>jnk rikoksen kaikki (rangaistavuuden edellytyksenä olevat) olennaiset piirteet**</i></p>	<p>suçun kanunî tanımındaki unsurları ***** unsur <i>bir bütünü oluşturan, bütünden ayrıştırıldığında da kendi başına anlam taşıyan parça. Başka şeylerin kendisinden türediği ilk madde, ilke, öge</i></p>
<p>rikosteknisen laboratorion lausunto <i>rikostekninen laboratorio tuottaa teknisen rikostutkinnan palveluja poliisille ja muille lainvalvontaviranomaisille*</i></p> <p><i>lausunto</i> <i>on asiantuntemukseen nojautuva (pyydetty), tav. kirjallinen mielipiteen ilmaisu, kannanotto, selvitys tms.**</i></p>	<p>kriminal polis laboratuvarı raporu <i>kriminal polis laboratuvarlarının misyonu, adli ve idari soruşturmalar sırasında elde edilen maddi delillerin, bilimsel usullerle inceleme ve değerlendirilmesi suretiyle suç ve suçlunun tespit ve ispatında teknik hizmet yürütmektir</i></p> <p><i>rapor</i> <i>herhangi bir işte, bir konuda yapılan inceleme, araştırma sonucunu, düşünceleri veya tespit edilenleri bildiren yazı, yazanak*</i></p>

<p>ristiriitaisuus <i>jnk kanssa ristiriidassa oleva, vastakkainen, yhteen sopimaton, erimielinen; jossa esiintyy ristiriitoja**</i></p>	<p>ihtilaf <i>anlaşmazlık, çekişme. Aykırılık. Söz, tutum, durum ve davranışlarda birbirine aykırı ve muhalif olma. Çelişki****</i></p>
<p>rikosvastuu <i>syyllisyyden ainesosina erotellaan tekijän syyntakeisuus. Rikosvastuu edellyttää tiettyjen psyykkisten vähimmäisedellytysten täyttymistä*</i></p>	<p>ceza sorumluluğu <i>Ceza Kanununun amacı; kişi hak ve özgürlüklerini, kamu düzen ve güvenliğini, hukuk devletini, kamu sağlığını ve çevreyi, toplum barışını korumak, suç işlenmesini önlemektir. Kanunda, bu amacın gerçekleştirilmesi için ceza sorumluluğunun temel esasları ile suçlar, ceza ve güvenlik tedbirlerinin türleri düzenlenmiştir****</i></p>
<p>seuraamus <i>jstak menettelystä oikeussäännösten mukaan koituvaa rangaistus tm. kielteinen seuraus, oikeudellinen seuraamus, oikeusseuraamus**</i></p>	<p>yaptırım <i>yasaya, kurala karşı yapılan aykırı davranışlara verilen ceza*</i></p>
<p>ryöstö <i>toisen henkilön pakottaminen väkivaltaa käyttäen t. sillä uhkaamalla antamaan rahaa tms. omaisuutta**</i></p>	<p>yağma**** <i>birçok kişinin zor kullanarak ele geçirdikleri malı alıp kaçması, talan*</i></p>
<p>syyksi lukeminen (lukea syyksi) <i>lukea tulkita, selittää**</i> <i>syy se, että joku t. jk on aiheuttanut jnk kielteisen, epämieluisan, pahan, rikollisen, rangaistavan tms. seikan, vastuullisuus, vika, syyllisyys**</i> ☐ syyksi lukemisen perustelut</p>	<p>töhmət altında kalma <i>suçu işlediği düşünülme* zan altında bulunmak*</i></p> <p>☐ bir suç nedeniyle töhmət altında kalma nedenleri</p>
<p>syyllistyä <i>tehdä itsensä syylliseksi jhk; tulla tehneeksi jtak kielteiseksi, sopimattomaksi tms. katsottavaa**</i> ☐ <i>syyllistyä näpistykseen näpistys on varkauden perustunnusmerkistön rangaistusasteikon lievä tekomuoto ja siitä tuomitaan sakkoa*</i> ☐ syyllistyä rikokseen</p>	<p>(cinayet, fiil, suç vs.) işlemek** <i>işlemek işlek, etkin durumda olmak**</i></p> <p>☐ <i>hırsızlık suçu işlemek hırsızlık zilyedinin rızası olmadan başkasına ait taşınır bir malı, kendisine veya başkasına bir yarar sağlamak amacıyla bulunduğu yerden alan kimseye bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası verilir****</i> ☐ suçu işlemek</p>

<p>syyttäjä rikosprosessin asianosainen, jonka tehtävänä on ensi sijassa huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta*</p> <ul style="list-style-type: none"> □ yhtyä syyttäjän toteamukseen yhtyä liittyä, yhdistyä, kiinnittyä, kytkeytyä, sulautua, sekoittua** toteamus se, mitä joku on todennut, havainto, päätelmä; lausuma** □ yhtyä syyttäjän rangaistusvaatimukseen oikeuden pääkäsittelyssä syyttäjän asiana on esittää rangaistusvaatimus ja huolehtia asian etenemisestä oikeudessa* 	<p>savci devlet adına kamu davasını açan makamdır**** devlet adına ve yararına davalar açan, kamu haklarını ve hukuku yerine getirmek üzere yargıç katında sanıkları kovuşturan görevli, müddeiumum* □ savcının bildirim ile hemfikir olmak bildirim bildirme işi* hemfikir aynı düşüncede, aynı görüşte olan, oydaş* □ savcının cezalandırma talebi ile aynı fikirde olmak</p>
<p>syyte syyttäjän ja/tai asianomistajan rikosasian vastaajaa vastaan oikeudenkäynnissä esittämä rangaistusvaatimus*</p> <ul style="list-style-type: none"> □ syyteharkinta syyttäjän arviointi siitä, onko aiheutta nostaa syyte*** □ syyte epäilystä rikoksesta □ syytekirjelmä rikosasioissa syytteen vireillepano tapahtuu siten, että syyttäjä toimittaa kirjallisen haastehakemuksen eli syytekirjelmän käräjäoikeuden kansliaan* □ syytekohta □ syytekohtaan loppulausunto □ syytelauselma lauselma (ajatukseltaan kiteytetty) (julki)lausuma, lausunto** □ syyte on hylättävä □ syyte on jäänyt toteennäyttämättä (näyttää toteen) osoittaa todeksi***** 	<p>iddianame savcılığın soruşturma sonunda elde ettiği kanıtları ve iddialarını içinde topladığı, mahkemede okunan yazı, savca* □ soruşturma kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi***** □ isnat olunan suç □ iddianame soruşturma sonunda savcının topladığı delilleri, şüphelilerin cezalandırılmasını talep ettiği kanun hükümlerini ve bu hükümlerde yer alan karşılıklarını, gerekçeleri ve kurduğu illiyet bağı ile birlikte izah-talep ettiği metin**** □ iddianamenin bölümü □ iddianamenin sonucu ve istemi (fıkra) □ iddianame şüpheli hakkında mahkemeye sunulan ve cezalandırma talebini içeren Cumhuriyet Savcılığı yazısı □ iddianame iade edilmelidir □ iddianame tamamlanmamıştır</p>

<p>tahallisuus <i>tietoisena teon luonteesta ja seurauksista tehty**</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ tahaton/ tahallinen <p>tahaton <i>tahtomatta, tarkoittamatta tehty t. tapahtunut; tahdosta riippumaton**</i> / tahallinen <i>tieten tahtoen tehty, tarkoituksellinen, tietoinen, harkittu**</i></p>	<p>kasit <i>uugun olmađını bilerek yapılan eylem****</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ taksir/ kasitlı taksir <i>iradi olarak işlenen bir icra ya da ihmal eyleminden, fail tarafından istenmemiş olmalarına rağmen, kanunun cezalandırdığı sonuçların meydana gelmesi hali****</i> <p>/ kasitlı <i>isteyerek, bilerek yapılan, maksatlı*</i></p>
<p>teko <i>tekeminen**</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ tekoa on pidettävä kokonaisuutena arvostellen vähäisenä □ tekoaikaan paikalla □ teon kuvaus □ teon kuvauksen mukainen läp-säisy on tullut näytetyksi myöntämisen perusteella 	<p>fiil <i>iş, davranış*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ fiil hükümleri çerçevesinde bakıldığında haksızlık içeriği azdır □ fiil işlendiğinde olay yerinde bulunmak □ fiilin tarif edilmesi □ fiilin tarif edilmesinde anlatılan to-katın kabul edilmesiyle gerçek gösterilmiştir
<p>todistaja <i>henkilötodisteluun kuuluva todistus-keino, jolla pyritään selvittämään oikeudenkäynnin kohteena olevan asian tapahtumafaktoja*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ todistaja kutsutaan saliin □ todistamaan saapumisesta on oikeus saada valtiolta korvausta 	<p>tanık <i>duruşmada bilgisine, görgüsüne başvuru-lan kimse, şahit*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ tanık duruşma salonuna çağrılır □ tanıklara verilen yol giderleri Devlet Hazinesince karşılanır*****
<p>todistajanvakuutus <i>todistajalta oikeudenkäynnissä ennen suullista kuulemistä otettava vakuutus siitä, että hän antaa lausuntonsa totuuden mukaisesti*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Minä N. N. lupaan ja vakuutan kunniani ja omantuntoni kautta, että minä todistan ja kerron kaiken totuuden tässä asiassa siitä mitä en salaan tai siihen mitä en lisäämättä taikka sitä muuttamatta. 	<p>tanıklara yemin verilmesi <i>tanıklar, tanıklıktan önce ayrı ayrı yemin ederler. Gerektiğinde veya bir kimsenin tanık sıfatıyla dinlenilmesinin uygun olup olmadığında tereddüt varsa yemin, tanıklığından sonraya bırakılabilir*****</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ Ben X.X. sözkonusu konuda hiç bir şey ekmeden veya saklamadan bildiğimi dosdoğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.
<p>todistelu <i>menetelmä, jolla asianosainen voi pyrkiä vakuuttamaan tuomioistuimen oman kantansa oikeutuksesta (vaatimustensa tueksi esittämien perusteiden olemassaolosta)</i></p>	<p>ifade <i>tanık ve sanıkların olay hakkında yargı organlarına yaptıkları sözlü açıklama*</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> □ todistelu on otettu vastaan □ velvoittaa korvaamaan valtiolle todistelukustannukset <p>velvoittaa määrätä t. asettaa jklle jk velvollisuus, kehottaa sitovasti**</p>	<ul style="list-style-type: none"> □ ifadesi alinmıştır □ ifade giderlerinin Devlet Hazinesine ödeneceği hükme bağlanmıştır
<p>todisteiden kokonaisharkinta todisteet kokonaisuutena arvostel- len****</p>	<p>kanıtların/delillerin bütün olarak değerlendirilmesi</p>
<p>todistustaakka (onus probandi*) oikeusnormi, jonka avulla tuomioistu- in voi näyttöepävarmuustilanteessa rat- kaista sen, kumman asianosaisen on kannettava haitallinen seuraamus jon- kin oikeustositteikkäväitteen jäämisestä vaille riittävää näyttöä *</p>	<p>kanitlama zorunluluğu** ispat yükü***</p>
<p>tuomioistuin valtion viranomaisen ja oikeudenhoi- toelin, jonka päätehtävänä on käyttää tuomiovaltaa riita-, rikos- ja hallintoasi- oissa, oikeus**</p> <ul style="list-style-type: none"> □ tuomioistuimella on hyvä ja kat- tava näyttö 	<p>mahkeme bir yargıçtan veya bazen savcı ve yargıçlardan oluşan bir kurulun, yargı gö- revini yerine getirdikleri yer, yargı yeri, yargıevi, mahkeme kapısı*</p> <ul style="list-style-type: none"> □ mahkemenin gözle görülür ve de- taylı delilleri mevcuttur
<p>tuomita tuomioistuimesta, tuomarista: tehdä ri- kos- ja riita-asioissa oikeudenkäynnin kohteena olevaa henkilöä t. asiaa kos- keva (lopullinen) ratkaisu, päätös, antaa tuomio**</p> <ul style="list-style-type: none"> □ tuomita päiväsakkoihin päiväsakko sakkorangaistuksen mitta- yksikkö, jonka suuruus riippuu rangais- tavan henkilön tuloista*** □ tuomita valvontaan valvontarangaistus vankilan ulkopuo- lella suoritettava rangaistus, jossa van- kia valvotaan mm. teknisten välineiden avulla** □ tuomita vankeutta vankeus; vankeusrangaistus rangais- tus, jonka sisältönä on vapauden mene- tys tietyksi ajaksi*** □ tuomiopäivä tuomion ajankohta**** 	<p>-i yargılamak yargıç, bir karara varmak için davalı ile da- vacıyı dinleyerek sonuca varmak*</p> <p>hükmolunmak hüküm verilmek* hüküm giymek*</p> <ul style="list-style-type: none"> □ günlük gelir düzeyine göre cezaya hükmolunmak □ denetimli serbestliğe hükmolunmak denetimli serbestlik alternatif bir infaz sis- temidir. Şüpheli, sanık veya hükümlüler için hapsin alternatifi olan bu sistemde, şarta bağlı olarak serbest bırakılmakta ve kendilerine bir takım yükümlülükler getirilmektedir □ hapis cezasına hükmolunmak hapis cezası** yasalara göre suçu belirlenen bir kimseyi cezaevine koyma cezası* □ karar tarihi**

<ul style="list-style-type: none"> □ tuomitaan menettämään valtiolle rikoksen tuottamana taloudellisenä hyötynä 	<p>karar herhangi bir durum için tartışılarak verilen kesin yargı, hüküm*</p> <ul style="list-style-type: none"> □ suçtan elde edilen ekonomik kazancın Devlet Hazinesine ödenmesine hükmolunur
<p>tyytyä ratkaisuun <i>tyytyä pitää jtk riittäväenä, olla haluamatta t. vaatimatta enempää, rajoittua (pyyteissään) jh, alistua, mukautua, sopeutua, taipua**</i> ratkaisu (päätos; tuomio) termiä ratkaisu käytetään yleisnimityksenä viranomaisen antamasta päätöksestä tai tuomioistuimen antamasta tuomiosta tai päätöksestä****</p>	<p>kararı kabul etmek** kabul <i>icabın karşı tarafça olumlu biçimde cevaplandırılması****</i> karar herhangi bir durum için tartışılarak verilen kesin yargı, hüküm*</p>
<p>vahinko <i>jnk tapahtuman, toiminnan tms. jkille t. jllek aiheuttama menetys, tappio, haitta, vaurio tms**</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ vahingonteko <i>rikos, jossa tekijä luvatta hävittää tai vahingoittaa toisen tahon omaisuutta*</i> □ vahinkoilmoitus <i>ilmoitus (usein julkinen) tiedonanto, tiedotus, julistus, kuulutus; selvitys, selonteoko**</i> 	<p>zarar***** <i>bir şeyin, bir olayın yol açtığı çıkar kaybı veya olumsuz, kötü sonuç, dokunca, ziyan, mazarrat*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ mala zar verme <i>başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılamaz hale getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikayeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır*****</i> □ hasar beyanı** (tedavi giderleri beyanı) <i>hasar herhangi bir olayın yol açtığı kırılma, dökülme, yıkılma gibi zarar* beyan bildirme*</i>
<p>vankeusrangaistus <i>rangaistus, jonka sisältönä on vapauden menettäminen tai rajoittaminen*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ vangittuna pitäminen on tarpeen myös rangaistuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi 	<p>hapis cezası** <i>yasalara göre suçu belirlenen bir kimseyi cezaevine koyma cezası*</i></p> <ul style="list-style-type: none"> □ cezayı uygulamanın gerçekleştirilebilmesi için de hapiste muhafaza edilmesi gerekir
<p>varteenotettava epäily <i>oikeudenkäynnissä rikosasian näyttökynnyksestä voidaan puhua tuomitsemiskynnyksenä. Tuomitsemiskynnykseksi on oikeuskäytännössä vakiintunut "varteenotettavan epäilyn" vaatimus, jota myös laissa (OK 17:2.3) käytetään*</i></p>	<p>kuvvetli şüph***** <i>kuvvetli gücü çok olan, zorlu, şiddetli* şüph kuşku*</i></p>
<p>vastaaja <i>on asianosainen, johon kantajan oikeudenkäynnissä esittämä vaatimus kohdistuu*</i></p>	<p>sanık <i>suçlu olduğu sanılarak mahkemeye sevk edilmiş (kimse), maznun* davalı</i></p>

<ul style="list-style-type: none"> □ vastaaja määrätään pidettäväksi edelleen vangittuna □ vastaajien nimeämä todistaja 	<p>dava edilen (kimse), müddeialeyh, davası olan (kimse)</p> <ul style="list-style-type: none"> □ tutuklu sanığın cezasının ertelenmesine hükmolunur □ sanıkların kendi getirdiği tanık
<p>vastakuulustelu <i>todistajan nimenneen asianosaisen suorittamaa kuulustelua kutsutaan pääkuulusteluksi ja vastapuolen kuulustelua vastakuulusteluksi*</i></p>	<p>savunma <i>şüpheli veya sanığın üzerine atılı suç isna-dına karşı, aleyhindeki delilleri bertaraf etmek üzere kendisi ile fiil arasındaki ilişkiyi, kendi görüşüyle ortaya koymak, kendi görüşüne ilişkin olarak delil toplanmasını talep etmek*****</i></p> <p>düplik <i>davanın replik (cevaba cevap) yazısına karşı davalının vermiş olduğu cevap; ikinci cevap*****</i></p>
<p>vastatodistelu <i>tuomioistuimessa käsiteltävässä asi-assa esitetty todistelu, jolla asianosai-nen pyrkii kumoamaan vastapuolensa esittämän todistelun taikka heikentä-mään sen uskottavuutta*</i></p>	<p>replik <i>davacının, davalının cevap layihasına (yazısına) karşı verdiği cevap; cevaba cevap. *****</i></p>
<p>yhdyskuntapalvelu (ykp) <i>vapaudessa toimeenpantava rangais-tus, johon tuomitun suostumuksella voi-daan tuomita enintään kahdeksan kuu-kauden ehdottoman vankeusrangais-tuksen sijasta, jos hänen oletetaan suo-riutuvan yhdyskuntapalvelusta*</i></p>	<p>kamu hizmeti cezası*** <i>kamu hizmeti cezasında infaz süresi saat hesabı ile belirlenmektedir. Kısa süreli ha-pis cezası yerine çalışma cezasına için: hükmedilen ceza bir yıl veya daha az sü-reli hapis cezası olmalı, hükümlü ücretsiz çalışmayı kabul etmeli, çalışılacak iş, ka-muya yararlı bir iş olmalı,</i></p>

Lähteet:

Suomi:

** Kielitoimiston sanakirja****Rikoslaki *****Synonymisanakirja

*Tieteen termipankki Oikeustiede ***Tuomioistuinsanasto

Turkki:

*****Adliye personeli el kitabı *****Ceza Kanunu

*****Ceza Muhakemesi Kanunu ****Hukuk sözlüğü ***Sesli sözlük **Tureng

*Türk Dil Kurumu

SANASTON LÄHTEET

- Adliye personeli el kitabı (2013). Mahkeme yönetimi sisteminin güçlendirilmesi projesi. Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi. Ankara. Saatavilla 4.10.2017 <http://www.hukukiyardim.gov.tr/kitap.pdf>
- Avukat Baran Doğan Hukuk Bürosu (2016). Savcılık Şikayet Dilekçesi (Suç Duyurusu) Örneği. Saatavilla 31.10.2017 <https://barandogan.av.tr/sikayet-dilekcesi-suc-duyurusu-dilekcesi-ornegi.html>
- Bilgi Teknolojileri Dairesi Başkanlığı (2013). Kriminal Daire Başkanlığı. Laboratuvarlarımız. Saatavilla 27.8.2018 <http://www.kriminal.pol.tr/Sayfalar/Bolgelerimiz.aspx>
- Evl.fi. Tutki uskoa. Sanasto. Paruusia. Saatavilla 24.10.2017 <https://evl.fi/sanasto/-/glossary/word/Paruusia>
- Helsingin KäO. 12.6.2017. Asianumero R 17/1534 Petos Kansliatuomio
- Helsingin KäO. 8.6.2017. Asianumero R 17/3494 Törkeä huumausainerikos
- Helsingin KäO. 8.6.2017. Asianumero R 17/4039 Törkeä huumausainerikos/ Ulkomaalaisrikkomus
- Helsingin KäO. 9.6.2017. Asianumero R 16/1443 Törkeä pahoinpitely ym.
- Helsingin KäO. Kansliatuomio 5.6.2017. Asianumero R 16/7113 Pahoinpitely/ Kunnianloukkaus
- Hukuk Sözlüğü (2015). T.C. Adalet Bakanlığı. Saatavilla 31.10.2017 <http://www.sozluk.adalet.gov.tr/Default.aspx>
- Hukuki yardım. Duruşma salonu nasıldır? UYAP. Ulusal yargı ağı projesi. Türkiye'de mahkeme yönetimi sistemine destek projesi. Saatavilla 24.10.2017 http://www.hukukiyardim.gov.tr/myd_brosurler/durusma-salonunasildir.pdf
- IlmainenSanakirja.fi (2004–2017). Saatavilla 4.11.2017 <https://ilmainensanakirja.fi/>
- Infopankki. fi. Sizin dilinizde Finlandiya. Saatavilla 27.8.2017. <http://www.info-pankki.fi/tr/ana-sayfa>
- Kotimaisten kielten keskus (2017). Kielitoimiston sanakirja. Saatavilla 31.10.2017 <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>

- L 380/2006. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta. Saatavilla 27.8.2017
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20060380#Pidp450582464>
- L 39/1889. Rikoslaki Saatavilla 4.11.2017 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001>
- L 5235/2004. Adli yargı ilk derece mahkemeleri ile bölge adliye mahkemelerinin kuruluş, görev ve yetkileri hakkında kanun. Saatavilla 27.8.2017
<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=1.5.5235&sourceXmlSearch=&MevzuatIlski=0>
- L CK 5237/2004. Türk Ceza Kanunu. Saatavilla 4.10.2017 <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5237.pdf>
- L CMK 5271/2004. Ceza Muhakemesi Kanunu Saatavilla 27.8.2017
<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5271.pdf>
- Milliyet.com.tr (2017). Zengine cezaya milyoner isyanı. Saatavilla 27.8.2017
<http://www.milliyet.com.tr/zengine-cezaya-milyoner-isyani-gundem-2050047/>
- Read, F.T. (2015). Ceza muhakemesinde anlattırıcı soru ve çapraz sorgu teknikleri. 2inci bası. Şen Matbaa. Ankara. Saatavilla <http://tbbyayinlari.barobirlik.org.tr/TBBBooks/510.pdf>
- Sanakirja.org. HS. Saatavilla 4.11.2017 <http://www.sanakirja.org/>
- Sesli Sözlük (1999–2017). Sözlük, Çeviri ve Kelimeye Dair Her Şey–Sesli Sözlük. Saatavilla 4.11.2017 <https://www.seslisozluk.net/>
- Suomi Sanakirja (2017). Synonymit.fi. Saatavilla 4.11.2017 <https://www.synonymit.fi/>
- Suomi-englanti sanakirja (2009–2017). Saatavilla 4.11.2017 <https://www.suomienglantisanakirja.fi/>
- TDK. Türk Dil Kurumu. T.C. Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu. Saatavilla 4.11. 2017 <http://tdk.gov.tr>
- Test Adliyesi Resmi Web Sitesi (2013). Şiirt denetimli serbestlik. Kamu hizmet cezası. Saatavilla 27.8.2017 <http://www.siiirt.adalet.gov.tr/yeni-sablon1/kamuhizceza.html>
- Tieteen termipankki (2016). Saatavilla 28.3.2017 <http://tieteentermipankki.fi/wiki/Termipankki:Etusivu>
- Tuomioistuinsanasto (2001). Saatavilla 28.3.2017 <http://www.finlex.fi/data/muut/saadkaan/tuomio.pdf>

Tureng Dictionary and Translation Ltd. The multilingual dictionary Tureng. Saatavilla 4.11.2017 <http://tureng.com/en/turkish-english>

Yılmaz, M. İfade alma ve sorgu yöntemleri & çapraz sorgu. Saatavilla 27.8.2017 <http://www.taa.gov.tr/indir/sunum-2-mehmet-yilmaz-c2F5ZmF8ODg3OWtZWl4M2ltOTk2ZDAtMTY0N2lucHB0fDYzMw/>